

Bakalářská práce

2006

Jana Kundrátová

J I H O Č E S K Á U N I V E R Z I T A

Z e m ě d ě l s k á f a k u l t a

České Budějovice

katedra účetnictví a financí

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: účetnictví a finanční řízení podniku-pro české firmy

Vliv dotací na finanční situaci zemědělských podniků

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Daniel K O P T A, Ph.D.

Autor bakalářské práce:

Jana K U N D R Á T O V Á

2006

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta zemědělská
Katedra účetnictví a financí
Akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana K U N D R Á T O V Á**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku - pro české firmy**

Název tématu: **Vliv dotací na finanční situaci zemědělských podniků**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

- Vytvořit systém hodnocení zemědělského podniku umožňující posoudit vliv dotací na jeho hospodaření.
- Aplikace uvedeného systému a posouzení významu zemědělských dotací na finančně ekonomickou situaci vybraných zemědělských subjektů.

Osnova:

1. Přehled poskytovaných dotací z rozpočtu EU a z národních zdrojů (dle příslušných zákonů, nařízení - Z 252/97, Nařízení EK, Nařízení vlády ČR).
2. Tvorba systému finančně ekonomického hodnocení zemědělského podniku, s ohledem na posouzení vlivu dotací.
3. Aplikace systému hodnocení na vybrané zemědělské podniky.
4. Vyhodnocení získaných údajů a posouzení vlivu dotací.
5. Závěr.

Rozsah práce: **30 - 40 stran**

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Blaha, Z., Jindřichovská, I.: Jak posoudit finanční zdraví firmy, Management Press 1996

Brealey, R., Myers, S.C.: Teorie a praxe firemních financí, Victoria publishing, 1993

Doucha, R.: Finanční analýza - praktické aplikace, Vox, Praha, 1996

Doležal, J., Fireš, B., Míková, M.: Finanční účetnictví, Grada 1995

Hindls, R.: Metody statistické analýzy pro ekonomy, Management Press, Praha, 1997

Freiberg, F.: Cash flow: řízení likvidity podniku, Management Press, 1993

Matějka, M.: Hodnocení efektivnosti výrobního podniku, SNTL, Praha, 1976

Matěka, M.: Základní operace s ekonomickými ukazateli, SNTL, Praha, 1976

Grünwald, R., Holečková, J.: Finanční analýza a plánování, Grada, 1992

Grünwald, R.: Finanční analýza metody a použití, Vox Consult, Praha, 1995

Valach, J.: Finanční řízení a rozhodování podniku, Ekopress, Praha, 1999

Nařízení Evropské Komise

Nařízení vlády České republiky

Vedoucí bakalářské práce:

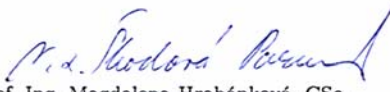
Ing. Daniel Kopta, Ph.D.,
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce:

14. února 2005

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. dubna 2006

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
L.S.
Student 13
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střeleček, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. února 2005

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „**Vliv dotací na finanční situaci zemědělských podniků**“ vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a materiálů uvedených v seznamu literatury.

.....

V Borovanech dne 20. dubna 2006

Děkuji tímto Ing. Danielu Koptovi, Ph.D. za pomoc a odborné vedení, jakož i za ochotu, se kterou mi vyšel vstříc při zpracovávání této bakalářské práce. Dále děkuji managerům a členům zemědělských podniků, za poskytnutí potřebných podkladů, materiálů a informací.

Absctract

In this work, I deal with influence of no capital grants on financial situation of choice agricultural companies.

The aim of this work is to create system of classification of agricultural companies, which enable to pass judgment on influence of grants on their economy.

In the first part, I write about agricultural grants, which have significant influence on economy of agricultural companies. The system of evaluation coming-out from economics indices, those are in direct structure on height of grants. They are indices of profitability (ROA, ROE, ROS), indices of activity (turn over of assets, turn over of stocks), indices of insolvency (indicator of interest coverage) and indicator of failure model (IN95 modified for agriculture).

The influence of grants, I look about at 6 companies, 3 companies are in region of LFA and 3 companies are except region of LFA (marginal areas). Then I pass judgment on amount of grants according to structure of agricultural land on 1 hectare.

From resultant values of indices is perceptible, that influence of grants on economy and existence of companies is fundamental. The influence of grants on classification indicators is more significant in region of LFA, there are grants higher.

Key words: grants, no capital grants, region of LFA, marginal areas, system of classification.

OBSAH

1. Úvod	3
2. Literární přehled	5
2.1 <i>Legislativní rámec ČR.....</i>	5
2.1.1 Zákon o zemědělství 252/1997 Sb.	5
2.1.2 Zákon o státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb. ve znění zákona č. 128/2003 Sb., č. 85/2004 Sb., č. 441/2005 Sb.....	6
2.2 <i>Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů EU</i>	7
2.2.1 Přímé platby	7
2.2.2 Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP).....	8
2.2.3 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	17
2.3 <i>Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů ČR.....</i>	18
2.3.1 Národní doplňkové platby (TOP-UP)	18
2.3.2 Národní podpory	18
2.3.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)	19
2.4 <i>Informativní přehled podpor v rámci SZP, prostřednictvím platební agentury SZIF</i>	20
3. Hodnocení zemědělských podniků	21
3.1 <i>Finanční analýza.....</i>	21
3.1.1 Význam finanční analýzy	21
3.2 <i>Uživatelé finanční analýzy</i>	22
3.3 <i>Zdroje informací pro finanční analýzu</i>	24
3.4 <i>Vyhodnocení výsledků finanční analýzy</i>	25
3.5 <i>Používané metody finanční analýzy</i>	26
3.6 <i>Analýza poměrových ukazatelů</i>	26
3.6.1 Ukazatele rentability	27
3.6.2 Ukazatele aktivity	28
3.6.3 Ukazatele zadluženosti	29
3.7 <i>Bankrotní model.....</i>	30

4. Použitá metodika	31
5. Vyhodnocení získaných údajů a posouzení vlivu dotací.....	34
5.1 <i>Podniky hospodařící v oblasti LFA.....</i>	34
5.1.1 Podnik A.....	34
5.1.2 Podnik B.....	36
5.1.3 Podnik C.....	38
5.2 <i>Podniky hospodařící mimo oblast LFA.....</i>	40
5.2.1 Podnik D.....	40
5.2.2 Podnik E.....	42
5.2.3 Podnik F	44
5.3 <i>Hodnocení podniků hospodařících v oblasti LFA a mimo oblast LFA.....</i>	46
5.4 <i>Hodnocení podniků dle výše čerpaných dotací</i>	47
6. Závěr	55
7. Seznam použité literatury	57
8. Přílohy	59

1. Úvod

Počátkem 90. let bylo zemědělství oborem, který doplácel na transformaci ekonomiky (nízká cena potravin) a jehož rozměr se stále zmenšoval. Po vstupu do EU by se mělo zemědělství stabilizovat a vytvořit na vesnici podmínky zajišťující životní úroveň podobnou s úrovní ve městech. Jedná se o hlubší propojení zemědělství a venkova, o rozšiřování nepotravinářského užití zemědělské produkce zejména jako obnovitelných zdrojů energie, to vše s přihlédnutím k nezbytné restrukturalizaci a modernizaci zemědělství.

Zemědělství podnikatelé se dostávají do relativně stabilního podnikatelského prostředí bez dotovaných vývozů přebytků z členských zemí a zvýšila se i ochrana proti dovozům ze třetích zemí. Na druhé straně se ocitají na jednotném trhu bez celních hranic a musí tvrdě konkurovat zemědělci ze zemí „Unie“. Důležité je, aby si všichni uvědomili, že jsou dnes kladeny na hospodaření jiné požadavky než dříve. Základní filozofií je úsilí o zachování trvale udržitelného rozvoje zemědělství při dodržování ekologických principů. Jedná se o takový způsob hospodaření, který není zaměřen pouze na produkci potravin, ale hlavním úkolem je zajištění bezpečných potravin, ochrany životního prostředí a údržba krajiny.

Zemědělská výroba oproti průmyslové výrobě má některé zvláštnosti, k nimž patří zejména závislost na přírodních podmínkách. Zemědělský výrobní proces se musí přizpůsobovat nárokům živých organismů, ovlivnitelnost přírodních procesů v zemědělské výrobě je daleko menší. Na výrobu prováděnou převážně na volném prostranství působí silně klimatické vlivy, půda má rozdílnou úrodnost (bonitu), což ovlivňuje výsledky hospodaření podnikatelských subjektů. Dále je zde časový nesoulad průběhu výrobního a pracovního procesu, dále se zemědělství vyznačuje sezónností práce, to znamená její nerovnoměrné rozložení během roku, což způsobuje nerovnoměrné využívání strojů a pracovních sil během roku. Tím je ovlivněna nerovnoměrnost příjmů a výdajů zemědělských podniků, proto je nutné, aby stát, potažmo EU zemědělské podniky podporoval dotacemi.

Ve své práci se budu zabývat vlivem poskytovaných dotací na finanční situaci vybraných zemědělských podniků se zaměřením na neinvestiční dotace. (Přímé platby

a platby dle opatření Horizontální plánu rozvoje zemědělství a venkova, konkrétně opatřeními méně příznivé oblasti a agroenvironmentální opatření).

Je nutné připomenout, že Česká republika k 1. květnu roku 2004 vstoupila do Evropské unie. Vstup do EU přinesl mimo jiné změnu podnikatelského prostředí pro podnikatelské subjekty. Bylo nutné přijmout Evropskou legislativu, z čehož vyplývá, že bylo nezbytné naši národní legislativu sladit s Nařízeními Rady a Komise Evropského Společenství.

Na úseku zemědělství to znamenalo přijmout zásady Společné zemědělské politiky (SZP) (společný trh, financování ze společného zdroje, upřednostňování produkce pocházející z EU, ochranná opatření proti třetím zemím). Pro podnikatelské subjekty to znamená rozšíření trhu, což pozitivně ovlivňuje ekonomický růst. Na druhé straně to ovšem představuje určité omezení, vyplývající z regulační politiky (kvóty). Po zkušenostech z uplatňování společné zemědělské politiky a na základě tlaku Mezinárodní organizace společného obchodu (WTO), byla společná Zemědělská politika v roce 2003 částečně reformována (Fischlerova Reforma).

Ke stabilitě podnikatelského prostředí po vstupu do EU rovněž přispěje stabilní legislativa a jednotný systém administrace finančních podpor. Nepříznivě bude působit na vývoj zemědělství nižší úroveň dotací mezi přistupujícími zeměmi a původní EU 15 a dále rozdíl cen vstupů a výstupů u přistupujících států.

V literárním přehledu se budu zabývat přehledem všech podpor, které je možno v letošním roce (2005) získat ze zdrojů Evropské unie a České republiky, i když ve vlastní práci použiji pouze plošné nárokové dotace, aby bylo možné posoudit jejich vliv na finanční situaci zemědělských podniků a porovnat jejich účinnost v roce 2004 a 2005.

2. Literární přehled

2.1 Legislativní rámec ČR

Před vstupem do EU bylo nutno přizpůsobit legislativu ČR normám Evropské unie. Z tohoto důvodu byl prováděn sclearing (sladění) zákonů ČR s evropskými předpisy. Sladění legislativy se týkalo všech oblastí, např.: spravedlnosti, průmyslu, životního prostředí, místního rozvoje, zemědělství, atd.

Proto byl v 90. letech přijat Zákon o zemědělství a v roce 2000 zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu, což jsou základní právní normy, z nichž vychází podmínky pro poskytování dotací a na jejich základě a dle evropské legislativy jsou vydávány Nařízení vlády, na jejichž základě jsou poskytovány dotace.

2.1.1 Zákon o zemědělství 252/1997 Sb.

Ve znění zákona 62/2000 Sb., 307/2000 Sb., 128/2002 Sb., 85/2004 Sb., 441/2005 Sb.

Účelem tohoto zákona je vytvoření podmínek pro české zemědělství, aby bylo schopno zajistit základní výživu obyvatelstva, aby vytvářelo předpoklady pro podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství pro ochranu přírody, a aby byly vytvořeny podmínky pro přijetí společné zemědělské politiky.

Zákon dále definuje subjekt, který poskytuje evropské dotace. Tímto subjektem je platební agentura SZIF (Státní zemědělský intervenční fond) a dále určuje způsob poskytování dotací, tj. formou „Nařízení vlády“ (§2).

V §2e definuje zemědělského podnikatele a v §2f určuje, co musí zemědělský podnikatel splnit, aby byl zařazen do evidence zemědělských podnikatelů.

Zákon o zemědělství 252/1997 Sb. říká v §3, že dotace poskytuje Státní zemědělský intervenční fond (dále jen fond) na základě žádosti.

Žádost o poskytnutí dotace musí obsahovat údaje pro posouzení žádosti, v případě, že jsou neúplné má žadatel možnost žádost doplnit v termínu, který mu fond určí.

Dotace se poskytuje za určitých podmínek, tj. že žadatel má trvalý pobyt na území ČR, vztahuje-li se k půdě musí mít půdu v evidenci dle uživatelských vztahů, jsou-li

podmínkou poskytnutí zvířata, musí je mít vedeny v ústřední evidenci. **Dle zákona 154/2000 Sb.** dále musí žadatel splňovat podmínky dané legislativou ČR, zákon 114/1992 Sb., ve znění pozdějších úprav o ochraně přírody a krajiny, zákon o osivech, o hnojivech, o ochraně zvířat, proti týrání, o šlechtění a plemenitbě, atd.

V §3 až 3i je podrobně popsána evidence zemědělské půdy dle uživatelských vztahů, kterou zajišťuje Ministerstvo zemědělství.

§4a hovoří o kontrolách prováděných Ministerstvem zemědělství a §5 o sankcích za porušení zákona.

2.1.2 Zákon o státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb. ve znění zákona č. 128/2003 Sb., č. 85/2004 Sb., č. 441/2005 Sb.

Dle tohoto zákona je zřízen Státní zemědělský intervenční fond (dále SZIF), který je právnickou osobou. V ČR plní funkci jedné platební agentury pro zemědělství.

Zákon vymezuje úlohu, povinnosti fondu, jeho hospodaření a orgány a vztah k Ministerstvu zemědělství ČR – odvolacímu orgánu (§4 až 10). SZIF poskytuje dotace v souladu s tímto zákonem (§11) a Zákonem o zemědělství. Při rozhodování má postavení orgánu veřejné správy. Dotace se poskytují ve správním řízení.

V §11a řeší postup SZIF v případě vratek a penále (porušení pravidel ze strany žadatele).

SZIF je rovněž zmocněný subjekt pro příjem a administraci dotací z Operačního programu RVMZ (rozvoj venkova a multifunkční zemědělství). To uvádím pouze pro informaci ve vazbě na Nařízení Rady 1257/1999 uvedené v příloze č. 1 s tím, že problematikou financování z Operačního programu nebudu v práci dále rozebírat.

V §11b až 11i jsou popsány činnosti SZIF na úseku Vývozních subvencí, Iteračního nákupu, Produkčních kvót na mléko, cukr a bramborový škrob a Uvádění půdy do klidu, což rovněž není předmětem práce.

V §12a a 13 je popsána kontrola a sankce.

2.2 Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů EU

2.2.1 Přímé platby

Jsou platby poskytované v rámci SZP příjemcům, kteří na ně mají nárok. Poskytují se na základě žádostí. Poskytují se na výrobní ukazatele – na plochu obhospodařované půdy (na 1 ha) na dobytčí jednotku, k podpoře pěstování určitých plodin, např. na len přadný na výrobu úsušků, atd.

Dále se ve své práci budu zabývat platbami, které jsou plošného charakteru, abych mohla porovnat vliv těchto plateb na ekonomickou situaci podniků.

2.2.1.1. Jednotná platba na plochu (SAPS)

Tato platba byla v roce 2004 poskytována na základě nařízení vlády 243/2004 Sb. Ve znění pozdějších úprav. Výše platby na 1 ha činila **1 830 Kč**.

Podíl financování je 100% ze zdrojů EU.

V letošním roce je postup administrace SAPS obdobný jako v roce 2004. Administrace probíhá dle NV 144/2005 Sb., které je platné pro roky 2005 a 2006.

Sazba dotace se zvýšila na **2110,70 Kč** na 1 ha zemědělské půdy, navýšení o 5% (viz Rozhodnutí Rady 2004/281/ES).

O dotaci může žádat právnická nebo fyzická osoba, která má minimálně 1 ha zemědělské půdy veden v evidenci užívatelských vztahů (LPIS) u MZe ČR, kterou obhospodařuje minimálně od 1. 5. do 31. 8. příslušného roku.

Žádost se podává do 15. 5. příslušného roku.

Podmínkou vyplacení podpory je udržovat zemědělskou půdu, na kterou je žádána dotace, v dobrém agroenvironmentálním stavu.

Výplata peněz pro rok 2005 se provádí v období 1. 12. roku podání žádosti do 30. 6. roku následujícího (**Nařízení vlády 243/2004 Sb.**)

2.2.1.2. Další přímé platby ze zdrojů EU

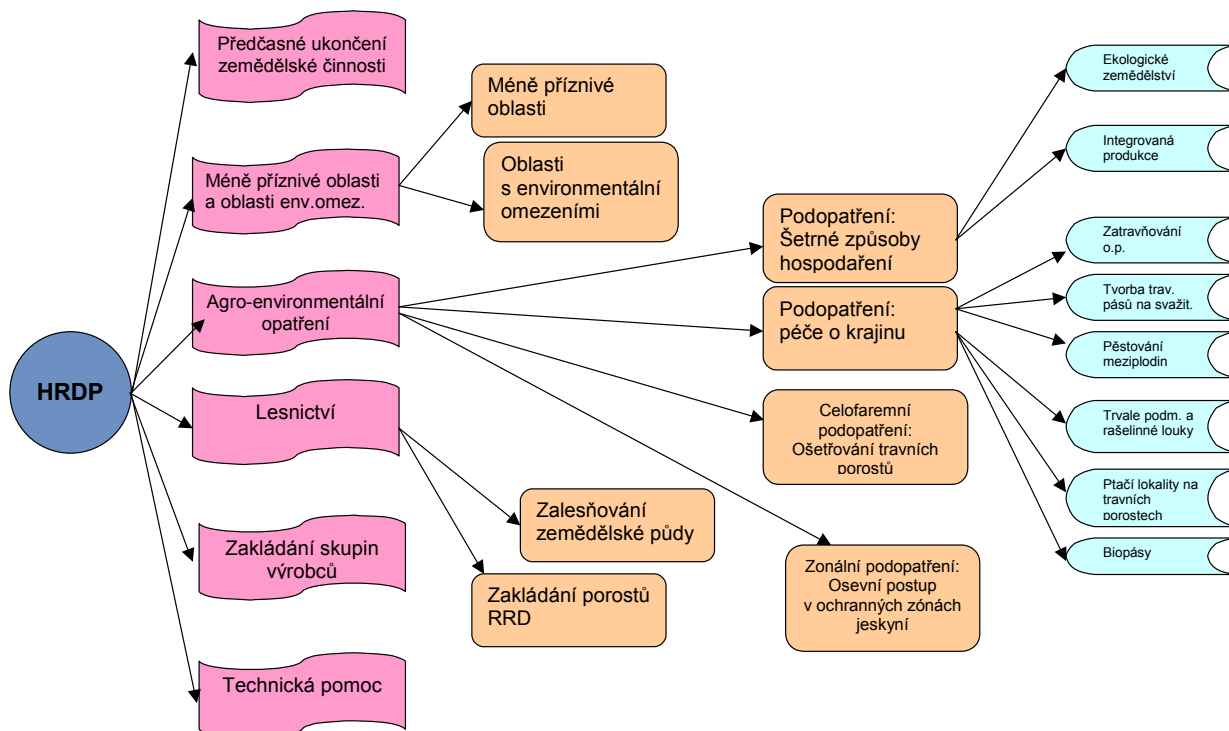
Do této skupiny plateb patří platba na výrobu úsušků horkovzdušným sušením, týká se cca 25 zem. podniků v ČR. Platba za pěstování lnu na vlákno placená zemědělcům prostřednictvím zpracovatelů, rovněž se týká omezeného počtu subjektů. Platba placená prostřednictvím zpracovatelů brambor pěstitelům brambor, jedná se pouze o dotaci na brambory pro výrobu škrobu.

Tyto platby nebudu dále komentovat, protože nemají plošný charakter a neprojeví se na vyhodnocení vlivu dotací na činnost běžných zemědělských podniků.

2.2.2 Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

Dotace poskytované v rámci HRDP nepodporují přímo jednotlivé komodity, na rozdíl od přímých plateb, ale podporují vazbu zemědělce na úrodnost krajiny. Poskytují se v případě, že zemědělec plní funkci ochránce krajiny. V podstatě je to platba zemědělci na to, že udržuje krajinu.

Cílem HRDP je rovněž zachovat život ve venkovském prostoru, tj. zabezpečit, aby byla udržena příznivá demografická skladba obyvatelstva a podpořit životaschopnost zemědělských podniků.

Obrázek 1. Schéma struktury opatření, podopatření a titulů HRDP, MZeČR

Tabulka 1. Rozsah finančních prostředků (v mil. EUR v současných cenách)

Opatření	Roky									Celkem			Kofinancová ní
	2004			2005			2006						EU v %
	Celkové veřejné zdroje	Z toho z EU	Příspěvek ze SR ČR	Celkové veřejné zdroje	Z toho z EU	Příspěvek ze SR ČR	Celkové veřejné zdroje	Z toho z EU	Příspěvek ze SR ČR	Celkové veřejné zdroje	Z toho z EU	Příspěvek ze SR ČR	EU v %
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	2,208	1,767	0,442	2,959	2,367	0,592	3,712	2,97	0,742	8,88	7,104	1,776	80
Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními	104,474	83,579	20,895	108,675	86,94	21,735	112,521	90,017	22,504	325,67	260,536	65,134	80
Agroenvironmentální opatření	90,267	72,213	18,053	106,004	84,803	21,201	117,72	94,176	23,544	313,99	251,192	62,798	80
Lesnictví	4,692	3,754	0,938	6,757	5,406	1,351	9,189	7,352	1,838	20,639	16,511	4,128	80
Základání skupin výrobců	1,518	1,214	0,304	1,979	1,583	0,396	2,297	1,838	0,459	5,794	4,635	1,159	80
Technická pomoc	0,966	0,773	0,193	1,126	0,901	0,225	1,436	1,149	0,287	3,528	2,822	0,706	80
Celkem	204,125	163,3	40,825	227,5	182	45,5	246,875	197,5	49,375	678,5	542,8	135,7	

Zdroj: MZeČR

HRDP má celkem 6 opatření, na které je zaměřena podpora, tj.:

- Méně příznivé oblasti (LFA),
- Agroenviromentální opatření,
- Předčasné ukončení zemědělské činnosti,
- Zakládání skupin výrobců,
- Lesnictví,
- Technická pomoc.

Pomoc v rámci HRDP je z 80% financována ze zdrojů EU a z 20% financována ze státního rozpočtu ČR (kofinancování).

2.2.2.1. Méně příznivé oblasti (LFA) a oblasti s enviromentálním omezením

Toto opatření je administrováno dle Nařízení vlády ČR č. 241/2004 Sb. Ve znění pozdějších úprav (NV č. 121/2005 Sb., NV č. 510/2005 Sb.).

Dle tohoto nařízení byla vyplácena podpora v roce 2004 a jeho platnost je do konce tohoto plánovacího období, tedy do konce roku 2006.

Podpora poskytována dle tohoto NV vylepšuje hospodaření podniků, které mu způsobují horší přírodní podmínky nebo nařízený režim hospodaření, např. v důsledku ochrany přírody.

Nařízení vlády ČR č. 241/2004 Sb. říká že žadatelem může být fyzická nebo právnická osoba, která obhospodařuje v méně příznivé oblasti (vymezeny v rámci ČR NV 241/2004 Sb.) 5 ha zemědělské půdy nebo 2 ha v území Národního parku nebo CHKO nebo 1 ha jde-li o ekologické zemědělství.

Dotace se poskytne na pozemky vedeny v evidenci půdy (LPIS) dle Zákona o zemědělství, minimálně od 1. 5. do 15. 10. roku.

Žadatel podal do 15. 5. 2005 žádost o dotaci (společně se SAPS a TOP UP).

Žadatel dodržuje zásady správné zemědělské praxe po celý rok (obhospodařuje dle platných zákonů ČR všechny jím užívané pozemky).

Tabulka 2. Sazby dotací pro LFA

Oblast horská	„A“	4 680 Kč ha ⁻¹ luk
	„B“	4 014 Kč ha ⁻¹ luk
Ostatní oblasti	„A“	3 490 Kč ha ⁻¹ luk
	„B“	2 280 Kč ha ⁻¹ luk
Oblasti se specifickým omezením		3 420 Kč ha ⁻¹ luk
Oblasti s ekologickým omezením (ptačí oblasti v I. zóně NP a CHKO, přírodní stanoviště volně žijících ptáků a planě rostoucích rostlin)		2 800 Kč ha ⁻¹ luk

Zdroj: MZeČR

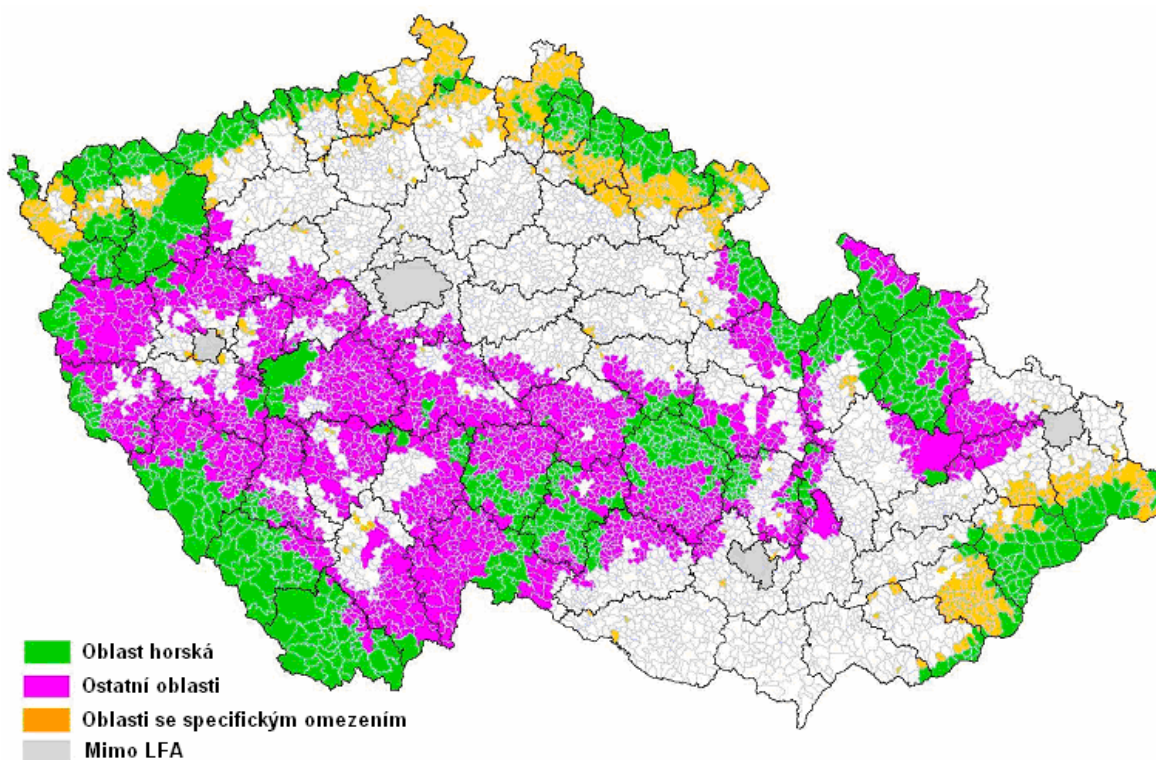
- **Oblast horská typu „A“** (obce nebo k. ú. s nadmořskou výškou nad 600 m n. m. nebo s výškou 500 až 600 m n. m. a zároveň se svažitostí vyšší jak 7° na 50 % území této obce nebo k. ú.).
- **Oblast horská typu „B“** (obce nebo k. ú. nesplňující kritéria pro oblast typu „A“, které však byly za účelem zachování celistvosti horské oblasti do této oblasti zařazeny).
- **Ostatní oblasti typu „A“** (obce nebo k. ú. s výnosností zemědělské půdy nižší než 34 bodů, které nepatří do horské oblasti, a které jako celek v průměru splňují demografická kritéria – hustota obyvatel nižší než 75 obyvatel/km² a podíl pracujících v zemědělství na celkovém počtu praceschopného obyvatelstva vyšší než 6 %).
- **Ostatní oblasti typu „B“** (obce s výnosností zemědělské půdy 34 až 38 bodů, které byly za účelem zachování celistvosti ostatní méně příznivé oblasti do této oblasti zařazeny).
- **Oblasti se specifickým omezením** (obce a k. ú. s výnosností zemědělské půdy nižší než 34 bodů nebo s výnosností 34 až 38 bodů a zároveň se svažitostí vyšší jak 7° na 50 % území této obce nebo k. ú. – tyto obce nebo k. ú. nesplňují jako celek demografická kritéria pro ostatní méně příznivou oblast).

- **Oblasti s ekologickým omezením** – území vymezená jako NATURA 2000 (ptačí oblasti a evropsky významné lokality dle zákona č. 114/1992 Sb.) na územích I. zón NP a CHKO). Pro rok 2006 jsou E oblasti stanoveny na základě ptačích oblastí vyhlášených nařízeními vlády do 31. 12. 2005.

Datum výplaty od 1. 12. do 30. 9. roku následujícího platí pravidlo $n+2$ financováno na základě programu schváleného EK – HRDP (programové financování).

Žadatel musí splnit závazek hospodaření v oblastech LFA na minimálních výměrách pro podání žádosti (5 ha po dobu 5 let).

Obrázek 2. Vymezení LFA, *MzeČR*

2.2.2.2. Podpora Agroenviromentálních opatření (AEO)

Toto opatření se administruje na základě Nařízení vlády ČR č. 242/2004 Sb. ve znění NV č. 542/2004 Sb., NV č.119/2005 Sb. a NV 515/2005 Sb.

Je to nejsložitější opatření, které vychází z důsledného dodržování ochrany přírody a krajiny. Žadatel se přihlašuje do jednotlivých programů NV na dobu 5 let, po tuto dobu musí až na povolené výjimky dodržovat přihlášené výměry a splnit další podmínky.

Žadatel podává dvojí žádosti, jednak, žádost na zařazení do programu (podává se do 31. 10. roku předcházejícího zařazení) a žádost o proplacení, podává se do 30. 4. roku, za nějž je žádáno o proplacení (**Nařízení vlády ČR č. 242/2004 Sb.**).

Vzhledem k měnícím se podmínkám v užívání půdy a zatížení dobyt看kem, může žadatel podat žádost o změnu zařazení 1x ročně do 30. 4. aniž by byl sankciován.

Proplacení peněz je v období od 1. 12. roku vzniku nároku do 30. 9. roku následujícího, nebo platí pravidlo $n+2$.

Dále budu charakterizovat jednotlivé podopatření AEO včetně sazeb dotací.

Ekologické zemědělství

Příjemce dotace musí být zařazen v seznamu ekologických zemědělců nebo v etapě přechodného období ekologického zemědělství.

Tabulka 3. Sazby dotací pro ekologické zemědělství

Výše dotace na 1 ha travních porostů	1 100 Kč ha ⁻¹
na 1 ha orné půdy	3 520 Kč ha ⁻¹
na 1 ha ovocných sadů, vinných chmelnic	12 235 Kč ha ⁻¹
na 1 ha orné půdy – zelenina	11 050 Kč ha ⁻¹

Zdroj: MZeČR

Ošetření travních porostů

Podmínkou zařazení je, že nebude hnojit více než 40 kg dusíku ha⁻¹ travních porostů a bude mít minimální intenzitu chovu hospodářských zvířat (skot, koně, ovce, kozy) 0,2 VDJ ha⁻¹.

Žadatel se může rozhodnout, zda travní porost bude ošetřován jako louka nebo jako pastvina.

a) louka - může využít 4 managementy ošetření v případě hospodaření minimálně z 50% v NP nebo CHKO, rozlišení je v době 1. sekce, vynechání pásů, nehnojení dusíkem,

- sazba na 1 ha se pohybuje od 1 920 Kč ha⁻¹ do 5 130 Kč ha⁻¹.

b) pastvina - používají se 2 managementy dle používání hnojení dusíkem,

- výše sazby je od 2 890 Kč ha⁻¹ do 4 330 Kč ha⁻¹.

Péče o krajinu

V rámci tohoto podopatření jsou dotačně podporovány aktivity, které vedou ke snížení výroby tržních komodit a zlepšují protierozní funkci krajiny a vytváří přirozené prostředí k ochraně zvěře a ptactva.

Nyní budu charakterizovat jednotlivé druhy péče o krajinu včetně sazeb dotací.

a) Zatrávnění orné půdy

Změna kultury ze ZP na OP, zejména v lokalitách s vodní erozí.

Sazba 1 ha 7 265 Kč, kterou žadatel pobírá po dobu 5 let.

b) Tvorba travních pásů

Rozdělení velkých honů orné půdy zabraňuje vodní erozi, kryt pro zvířata.

Sazba 1 ha 9 440 Kč.

c) Pěstování meziplodin

Upravuje přebytek dusíku (Nitrátové směsi) v období mimo vegetaci, přirozený kryt pro zvěř.

Sazba 4 580 Kč ha⁻¹ meziplodin.

d) Trvale podmáčené a rašelinné louky

Ochrana unikátních druhů rostlin a živočichů.

Kosení se provádí v určitých termínech.

Sazba 12 100 Kč ha⁻¹

e) Ptačí lokality na travních porostech

Účelem je ochrana vzácných druhů ptáků. Termíny sklizení jsou určeny ve vazbě na hnízdění.

Sazba - ochrana chřástala polního 5 180 Kč ha⁻¹

- ochrana bahňáků 5 550 Kč ha⁻¹.

f) Biopásy

Vytvoření pruhů určených rostlin (proso, pohanka) v rámci honu o šíři 6 až 12 m, které budou v následujícím roce zapraveny do půdy.

Sazba 1 ha 10 630 Kč.

Osevní postupy v chráněných zónách jeskyní

Týká se pouze omezeného území, tj. lokalita Moravského krasu. Dále toto nebudou rozvádět, protože nemají vliv na dotace ve sledovaném regionu.

Integrovaný systém pěstování ovoce a vinné révy

Toto podopatření je přidáno v roce 2005 a má pomoci stabilizovat a rozšířit v podmínkách ČR pěstování ovoce. Podpora je poskytována na 1 ha sadů.

Výše podpory - ovocný sad 3 940 Kč ha⁻¹

- vinice 4 655 Kč ha⁻¹.

Pro úplnost uvedu další 3 opatření, která nejsou plošná, a proto nebudou použita při hodnocení vlivu dotací.

2.2.2.3. Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Toto opatření vychází z Nařízení vlády ČR č. 69/2005 Sb. a má umožnit převzetí podniku mladou generací zemědělců.

Předávající (žadatel) za to, že předčasně ukončí zemědělskou činnost dostane max. po dobu 15 let od doby zařazení do programu dotací, která je vyplácena čtvrtletně ve výši 75 000 Kč, ke které se přičte součin převedených ha (max. 30) a sazby max. 4 500 Kč na ha za rok.

Nepobírá-li žadatel starobní důchod může v součtu obdržet 210 000 Kč, pokud pobírá žadatel starobní důchod je o jeho výši snížena dotace.

Přebírající se musí zavázat, že bude 5 let hospodařit na převzatých ha.

2.2.2.4. Zakládání skupin výrobců

Toto opatření vychází z Nařízení vlády č. 655/2004 Sb. a podporuje zajištění společného odbytu určených zemědělských komodit.

Dotace se poskytne na zařízení odbytové organizace v případě, že se sdruží 5 výrobců nebo se dosáhne odbytem nejméně za 3 000 000 Kč. Výše dotace je poskytnuta dle obchodované produkce.

2.2.2.5. Lesnictví a rychle rostoucí dřeviny (RRD)

Toto opatření vychází z Nařízení vlády ČR č. 308/2004 Sb.

Cílem tohoto opatření je zalesnění zemědělsky užívané půdy a tím její odejmutí z produkce potravin a pěstování porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické účely.

Tabulka 4. Sazby dotací pro rychle rostoucí dřeviny

na zalesnění, dle druhu dřeviny	listnaté	92 000 Kč
	jehličnaté	74 000 Kč
na péči o porost (po dobu 4 let)		12 000 Kč na ha
za náhradu (odnětí)	podnikatel v zemědělství	8 600 Kč ha ⁻¹
	nepodnikatel v zemědělství	5 880 Kč ha ⁻¹
na RRD	produkční	60 000 Kč ha ⁻¹
	reprodukční	75 000 Kč ha ⁻¹

Zdroj: MZeČR

2.2.2.6. Technická pomoc

Toto opatření slouží k implementaci ostatních opatření HRDP. Jedná se především o monitoring, poskytování informací, školení žadatelů, vypracování postupů jednotlivých procesů, atd.

2.2.3 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Tento program zmiňuji pro jeho význam v restrukturalizaci zemědělství ČR. Vzhledem k tomu, že na dotace z tohoto programu není právní nárok, jsou čerpány na základě žádosti a projektů dle jejich kvality. Nejsou to tedy plošné dotace, tudíž je nemohu použít k vyhodnocení vlivu dotací v rámci sledovaných podniků.

Uvádím ho vzhledem k jeho významu a pro doplnění přehlednosti o možnosti čerpání finančních prostředků z EU, aby byl zřetelný celý rámec podpory.

Čerpání finančních prostředků na roky 2004 až 2006 se uskutečňuje na základě Operačního programu a programového dodatku a na základě Pravidel pro žadatele o finanční pomoc zpracovaných MZe.

Poskytnutí finančních prostředků z EU vyžaduje kofinancování z národních zdrojů.

Příjem žádostí probíhá v jednotlivých kolech příjmů vyhlášeném MZe ČR přes zmocněný subjekt, kterým je v tomto případě Platební agentura SZIF.

Finanční prostředky lze poskytnout na následující opatření:

Priorita I - Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnímu hospodářství

OPATŘENÍ 1.1. Investice do zemědělského majetku/zemědělských podniků

Podopatření 1.1.1. Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům

Podopatření 1.1.2. Prohlubování diverzifikace zemědělských činností

OPATŘENÍ 1.2. Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing

OPATŘENÍ 1.3. Lesní hospodářství

Podopatření 1.3.1. Obnova lesního potenciálu poškozeného přírodními kalamitami a požárem a zavádění příslušných ochranných preventivních opatření

Podopatření 1.3.2. Investice do lesů

Podopatření 1.3.3. Sdružování majitelů lesa

Podopatření 1.3.4. Zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd

Priorita II - Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání

OPATŘENÍ 2.1. Posílení přízpusobivosti a rozvoje venkovských oblastí

Podopatření 2.1.1. Pozemkové úpravy

Podopatření 2.1.2. Obnova potenciálu a zachování zemědělské krajiny

Podopatření 2.1.3. Řízení a zajištění funkčnosti zemědělských vodních zdrojů

Podopatření 2.1.5. Diverzifikace zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství

OPATŘENÍ 2.2. Odborné vzdělávání

OPATŘENÍ 2.3. Rybářství

Podopatření 2.3.1. Zpracování ryb a marketing výrobků z ryb

Podopatření 2.3.2. Chov vodních živočichů - akvakultura

Podopatření 2.3.3. Činnosti prováděné odborníky v rybářství a propagační opatření

Priorita III - Technická pomoc

OPATŘENÍ 3.1. Technická pomoc

Ve většině případů se jedná o finanční prostředky, které podle naší legislativy účtujeme jako investice.

2.3 Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů ČR

2.3.1 Národní doplňkové platby (TOP-UP)

V roce 2004 byla tato platba poskytnuta před vstupem do EU. V roce 2005 je poskytována obdobným způsobem jako SAPS, jedná se de facto o její dorovnání, dle Rozhodnutí Rady 2004/281/ES., které doplňuje NR (ES) 1782/2003. Její administrace probíhá v roce 2005 na základě Nařízení vlády ČR 145/2005 Sb.

Žadatel (zájemce o podporu) musí podat žádost společně se SAPS, LFA a musí mít přiznanou podporu na SAPS (**Nařízení vlády ČR 145/2005 Sb.**)

Podpora se vyplácí od 1. 12. roku, kdy vznikl nárok až do 30. 6. roku následujícího. Vyplácí se tomu žadateli, který splní podmínky uvedené v jednotlivých programech.

Podpora se vyplácí na následující okruhy činností:

Tabulka 5. Sazby dotací pro TOP-UP

Pěstování lnu na vlákno	5 029,30 Kč ha ⁻¹
Pěstování chmele	6 387,50 Kč ha ⁻¹ chmelnic
Na chov přežvýkavců (max 1,8 VDJ/1ha plodin)	2 006,60 Kč /VDJ
Na pěstování plodin na orné půdě	2 314,90 Kč

Zdroj: MZeČR

Dotace je poskytnuta, v případě, že žadatel splnil podmínky dle NV 145/2005 Sb.

2.3.2 Národní podpory

Dále jsou 2 druhy podpor, které jsou nenárokové (není právní nárok), a které uvádím pro úplnost dotačního rámce ČR, ale nebudou hodnoceny v rámci vlivu dotací. Jedná se o nižší objem podpor.

Národní podpory vyhláší MZe ČR a jsou schváleny Parlamentem ČR. Pro žadatele jsou zpracovány do „Zásad“.

Tyto podpory řeší posílení tradičních českých zemědělských úseků a historických zvláštností a specifík, jako je podpora šlechtění, plemenitby, včelařství, nákazový fond, mimoprodukční funkce rybníků, a další.

Poskytování těchto dotací musí být v souladu se Společnou zemědělskou politikou a podléhá schválení Evropské komise.

2.3.3 Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

Podpory ze zdrojů fondu mají investiční charakter. Fond umožňuje zemědělské prvovýrobě přístup k bankovním úvěrům. Doplnuje obnovu investičního majetku, kde nebylo možno využít operačního programu.

PGRLF vyhlásil programy podpory:

1. Investice s podprogramem:

- zemědělec
- zpracovatel
- odbytová organizace
- hygiena
- půda
- mláď

Tyto podprogramy jsou pro zemědělské prvovýrobce a pro určené zpracovatele specifikované v podmínkách. Jejich účelem je zlepšit zooveterinární, hygienické podmínky a zpřístupnění nákupu státní zemědělské půdy.

2. Vyrovnání úrokového zatížení

Cílem je vyrovnání úrokového rozdílu, při poskytování úvěrů v zemědělství a ostatních sektorech národního hospodářství.

3. Program zemědělské pojištění

Což je pojištění plodin a zvířat.

Žádosti se PGRLF předkládají prostřednictvím ZAaPU MZe ČR

2.4 Informativní přehled podpor v rámci SZP, prostřednictvím platební agentury SZIF

Tabulka 6. Přehled podpor v rámci SZP v tis. Kč

Dotace	Roky		
	2004	2005*	2006*
Přímé platby SAPS	6 386 870	7 367 445	9 870 000
Přímé platby TOP-UP	5 203 451	6 938 400	6 093 700
Přímé platby celkem	11 590 231	14 305 845	15 963 700
HRDP	5 886 985	7 070 000	9 015 000

* plán

Zdroj : Týdeník zemědělec 51/2005

Z výše uvedeného přehledu je patrný růst dotací poskytovaných zemědělcům v ČR, tak jak určuje přístupový Akt z Kodaně z roku 2003. (Rozhodnutí Rady 2004/281/ES). Členské státy EU budou v rámci modulace a decuplinku od roku 2008 snižovat výši podpory, čímž bude snižován rámec podpory pro zemědělce. Tato reforma byla nastíněna při projednávání rozpočtu na léta 2007 až 2013 v Bruselu v prosinci roku 2005 a zřejmě bude dále rozpracována.

3. Hodnocení zemědělských podniků

Pro posouzení vlivu dotací na finanční situaci zemědělských podniků využiji vybrané ukazatele finanční analýzy, a to pouze ty ukazatele, které jsou ovlivněny výší přijatých dotací. Nejprve se však v této části bakalářské práce budu věnovat obecnému významu finanční analýzy, jejímu využití a uživatelům a v neposlední řadě příslušným ukazatelům.

3.1 Finanční analýza

3.1.1 Význam finanční analýzy

Základním významem finanční analýzy je zhodnocení průběhu hospodaření podniku a to jak z hlediska krátkého, tak z hlediska dlouhého časového období. Podle jejích výsledků se manažeři řídí při dalších důležitých rozhodnutích o budoucím vývoji a postupech.

Dlouhodobá finanční stabilita je jedním z nejdůležitějších strategických cílů podnikového managementu a vychází z určení ideálního poměru mezi vlastními a cizími zdroji financování. Přičemž výši hodnot ideálního poměru nelze stanovit jako univerzální pro všechny podniky bez rozdílu. Musí být určen individuálně pro jednotlivé firmy. Stanovení vyhovujícího poměru mezi vlastními a cizími zdroji záleží na mnoha různých faktorech.

Finanční analýza pomáhá prostřednictvím různých ukazatelů identifikovat slabé, silné stránky podniku a posoudit tak finanční zdraví podniku. Za finančně zdravý podnik je možné považovat takový podnik, který je v danou chvíli i perspektivě schopen naplňovat smysl své existence. V podmínkách tržní ekonomiky to prakticky znamená, že je schopen dosahovat trvale takové míry zhodnocení vloženého kapitálu (míry zisku), která je požadována investory vzhledem k výši rizika, s jakým je příslušný druh podnikání spojen. Na kapitálovém trhu je míra perspektivní schopnosti zhodnocovat vložený kapitál „ohodnocena“ investory prostřednictvím tržní ceny akcií, případně cenami jiných cenných papírů emitovaných podnikem (Valach, J. a kol., 1997).

Základním metodickým nástrojem finanční analýzy jsou, tzv. finanční poměrové ukazatele. Zpravidla jsou uváděny tyto hlavní skupiny ukazatelů: ukazatele rentability, ukazatele aktivity, ukazatele likvidity, ukazatele zadluženosti a ukazatele tržní efektivity,

kteřé vycházejí z údajů kapitálového trhu a jsou určeny pro akciové společnosti. (Z tohoto důvodu se jim dále v praktické části již nebudu věnovat).

3.2 Uživatelé finanční analýzy

Informace, které se týkají finančního stavu podniku, jsou předmětem zájmu mnoha subjektů přicházejících do kontaktu s daným podnikem.

Jedná se především o investory, manažery, obchodní partnery, zaměstnance, banky, stát a jeho orgány.

Investoři

Hlavními uživateli informací obsažených ve finančních výkazech podniku jsou akcionáři, kteří poskytují kapitál podniku. Sledují především takové ukazatele, které vypovídají o dlouhodobé stabilitě firmy a ukazují zhodnocování vložených prostředků.

Zájem investorů se soustřeďuje především na míru rizika a dividendovou výnosnost.

Akcionáři věnují pozornost kontrole činnosti managementu podniku, jehož akcie vlastní. Zajímají se o stabilitu a likviditu podniku, o disponibilní zisk, na němž většinou závisí výše dividend a o to, zda podnikatelské záměry manažerů zajišťují trvání a rozvoj podniku (**Grünwald, R. a Holečková, J., 2002**).

Manažeři

Využívají informace poskytované finančním účetnictvím především pro dlouhodobé i operativní finanční řízení podniku. Tyto informace umožňují porovnávání očekávání s výsledky hospodaření firmy. Znalost finanční situace podniku jim umožňuje rozhodovat se správně při získávání finančních zdrojů, při zajišťování optimální majetkové struktury včetně výběru vhodných způsobů jejích financování, při alokaci volných peněžních prostředků, při rozdělování disponibilního zisku, apod. Finanční analýza pomáhá odhalovat silné a slabé stránky finančního hospodaření podniku. Výsledky umožňují manažerům vytvářet finanční plán pro budoucí období.

Finanční manažeři se zaměřují na dosažení ideálního poměru financování majetku z vlastních a cizích zdrojů. Snaží se zajistit včasné vyrovnávání splatných závazků a sledují ziskovost jednotlivých položek rozvahy.

Obchodní partneři

Dodavatelé se zaměřují především na to, zda podnik bude schopen hradit své závazky včas. Jde jim především o krátkodobou prosperitu, solventnost a likviditu.

U dlouhodobých dodavatelů se soustřeďuje zájem také na dlouhodobou stabilitu s cílem zajistit svůj odbyt u stabilního zákazníka.

Zajímá je výše a skladba krátkodobých aktiv v poměru ke krátkodobým pasívům.

Odběratelé mají zájem na finanční situaci dodavatele hlavně při dlouhodobém obchodním vztahu, aby v případě finančních potíží, či bankrotu dodavatele, neměly potíže s vlastním zajištěním výroby. Potřebují mít jistotu, že podnik bude schopen dostát svým závazkům.

Zaměstnanci

Zajímají se o celkovou finanční stabilitu podniku, o jeho postavení na trhu, a hlavně o včasnost a spolehlivost výplaty mezd.

Banky a jiní věřitelé

Zajímá je celková finanční stabilita podniku, aby se mohli správně rozhodnout, zda poskytnout úvěr, nebo ne, v jaké výši a za jakých podmínek.

Stát a jeho orgány

Používají data finanční analýzy podniku pro statistiku, pro kontrolu plnění daňových povinností, rozdělování finanční výpomoci podnikům, kontrolu podniků se státní majetkovou účastí, atd.

Uvedené zájmové skupiny nejsou zdaleka vyčerpávající. Mezi další uživatele patří, např. analytici, daňoví poradci, burzovní makléři, odborové svazy, novináři, atd.

3.3 Zdroje informací pro finanční analýzu

Jak jsem již uvedla, nejdůležitějším zdrojem informací pro finanční analýzu jsou jednotlivé výkazy finančního účetnictví dané firmy.

Nejdostupnějším zdrojem informací je pro vnější uživatele (banka, investoři) výroční zpráva podniku, která obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty, výkaz o peněžních tocích, plány do budoucna, plánované investice, přehled o rozdělení zisku atd. Výroční zprávu však nemusí zveřejňovat všechny firmy. Povinnost zveřejnění mají ty podniky, které podléhají auditu.

Mezi dva hlavní výkazy finančního účetnictví patří rozvaha podniku. Rozvaha je statickým pohledem na stav a strukturu majetku podniku k určitému časovému okamžiku. Vychází z bilančního principu, aktiva = pasiva. Posuzuje majetek podniku ze dvou hledisek. Prvním z nich je v jakých formách je majetek vázán, v tomto případě hovoříme o aktivech, druhým hlediskem jsou zdroje, ze kterých je tento majetek financován, v tomto případě hovoříme o pasivech podniku. Dále je možné dle funkce majetku aktiva členit na stálá (fixní) a oběžná. Pasiva se dále člení z hlediska jejich vlastnictví na vlastní a cizí. Jednotlivé položky z rozvahy se mohou pro účely finanční analýzy poměřovat mezi sebou nebo vzhledem k položkám výkazu zisků a ztrát.

Výkaz zisku a ztráty podává přehled výnosů a nákladů podniku za určité časové období (kalendářní rok). Vykazuje veličiny tokové, které představují vývoj v čase. Výsledek hospodaření se zjišťuje jako rozdíl mezi výnosy a náklady, samostatně za provozní, finanční a mimořádnou činnost. Výsledkem pak může být zisk a to v případě, že výnosy převýší náklady, nebo ztráta, a to v opačném případě.

Součástí účetní závěrky bývá také příloha, jejímž smyslem je upřesňování a doplňování informací o položkách uvedených v rozvaze a ve výkazu zisku a ztráty. V příloze nalezneme informace o účetních metodách – odepisování majetku, oceňovací metody. Oceňování majetku i závazků hraje při hodnocení finanční analýzy podstatnou roli.

Slabou stránkou účetních výkazů je to, že pracují s údaji, které se vždy vtahují k minulosti. Protože zde existuje riziko, že uvedené hodnoty nejsou v současnosti již aktuální. Dalším nedostatkem je, že rozvaha nezachycuje současnou hodnotu aktiv a pasiv podniku, což vychází z povinnosti oceňování prostřednictvím historických cen, což jsou někdejší pořizovací ceny, a nikoliv současné. To znamená, že skutečná hodnota podniku může být větší, než je hodnota uváděná v účetnictví. Nedostatkem výkazu zisku a ztráty je

to, že výnosy a náklady nemusí odpovídat pohybům peněžních prostředků. Ne každý výnos znamená příjem peněz a ne každý náklad znamená výdej peněz. Tento nesoulad řeší výkaz peněžních toků, nebo-li cash-flow.

Všechny tyto nedostatky musí brát finanční analytik při hodnocení finanční situace podniku na vědomí.

3.4 Vyhodnocení výsledků finanční analýzy

Nejdůležitější částí celého procesu je vyhodnocení výsledků finanční analýzy.

Nestačí pouhé vypočítání jednotlivých ukazatelů a to z toho důvodu, že nemají vypovídací schopnost. Tu nabývají až při porovnávání. Kdy lze provádět porovnávání v čase nebo s výsledky finanční analýzy obdobného podniku či s průměrnými výsledky oboru jako celku.

Další možnost jak posuzovat ekonomickou situaci je srovnání zjištěných dat mezi podniky. Tyto podniky by tedy měly být srovnatelné, zejména co se týká oboru podnikání:

- srovnatelnost vstupů (používané suroviny, obdobné polotovary, majetek, velikost a druh zásob),
- srovnatelnost technologií (obdobná úroveň mechanizace, automatizace, strojní vybavení, typ výroby),
- srovnatelnost výstupů (výrobky téhož druhu či vzájemně nahraditelné výrobky),
- srovnatelnost okruhu zákazníků (muži, ženy, studenti, armáda, podnikatelé).

Další důležitou věcí je:

- srovnatelnost účetnictví mezi společnostmi,
- srovnatelnost z geografického hlediska (vzdálenost od surovinových a energetických zdrojů, od pracovní síly, atd.),
- srovnatelnost z politického hlediska,
- srovnatelnost z historického hlediska,
- srovnatelnost z ekologického hlediska,
- srovnatelnost z legislativního hlediska.

Zajištění plné srovnatelnosti je prakticky nemožné, proto je nutné smířit se s tím, že srovnatelných údajů budeme mít vždy málo, tím méně, čím více zúžíme okruh, z něhož vybíráme a čím důsledněji uplatníme hledisko srovnatelnosti (**Kovanicová, D. a Kovanic, P., 1999**).

Porovnáváme-li finanční situaci podniku s jinými firmami působícími ve stejném oboru, tak potom hovoříme o průřezové analýze. Pokud porovnáváme situaci podniku s výsledky daného oboru jako celku, tak potom hovoříme o oborové analýze.

3.5 Používané metody finanční analýzy

Mezi základní druhy používaných ukazatelů, které vycházejí přímo ze zjištěných účetních výkazů nebo jsou od nich odvozené, jsou následující:

absolutní ukazatele – tyto ukazatele jsou zjišťovány přímo z účetních výkazů a představují položky jednotlivých účetních výkazů

rozdílové ukazatele – tyto ukazatele se zjišťují rozdílem absolutních ukazatelů

poměrové ukazatele – tyto ukazatele se zjišťují poměrem absolutních ukazatelů a vyjadřují vztah mezi položkami účetních výkazů, které spolu obsahově souvisejí

3.6 Analýza poměrových ukazatelů

Základem této analýzy jsou poměrové ukazatele, které představují podíly dvou vybraných absolutních ukazatelů. Díky tomu lze provádět srovnání výsledků hospodaření v čase, ale také průřezovou i oborovou analýzu v rámci daného oboru.

Jde o nejpoužívanější metodu finanční analýzy, jejíž výsledky a interpretace napomáhá identifikovat silné stránky, ale především problémové oblasti v hospodaření firmy, na které mají manažeři zaměřit pozornost, aby došlo ke zlepšení celkové situace podniku.

Za dlouhou dobu používání poměrových ukazatelů bylo navrženo nepřehledné množství, řádově desítky ukazatelů, z nichž některé se navzájem liší pouze drobnými modifikacemi. Praktickým používáním se však vyčlenila určitá skupina ukazatelů, které jsou všeobecně akceptovány, a které umožňují vytvořit si základní představu o finanční situaci daného podniku.

Ukazatele se obvykle sdružují do skupin, přičemž každá skupina se váže k některému aspektu finančního stavu podniku. Zpravidla se uvádí dělení na 4 základní skupiny, podle posuzované vlastnosti objektu, resp. skutečnosti, na kterou se zaměřuje. Zároveň je nutné upozornit, že ani počet skupin ani jejich obsahové vymezení není standardní (Grünwald, R. a Holečková, J., 2002).

Dále budu věnovat svoji pozornost následujícím ukazatelům:

- **Rentability (výnosnosti)**
- **Aktivita**
- **Zadluženosti**

Vybrala jsem tyto ukazatele z toho důvodu, že jsou ovlivněny výší přijatých dotací.

3.6.1 Ukazatele rentability

Ukazatele rentability poměřují zisk s jinými veličinami, zejména k různým druhům pasiv. Jedná se tedy o to zachytit, jak se zhodnotily vložené prostředky. Platí zde to, že čím vyšší je hodnota jednotlivých ukazatelů, tím podnik lépe zhodnocuje své zdroje.

➤ Rentabilita celkového vloženého kapitálu (ROA)

$$ROA = \text{čistý zisk} / \text{celková aktiva}$$

Tento ukazatel bývá považován za klíčové měřítko rentability, protože poměřuje zisk s celkovými aktivy investovanými do podnikání bez ohledu na to, z jakých zdrojů jsou financovány. Představuje tak celkovou efektivnost vložených prostředků.

Do čitatele je možné dosadit různé druhy zisku, jako např. zisk po zdanění, zisk před zdaněním a úroky, zisk po zdanění + úroky.

➤ Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)

$$ROE = \text{čistý zisk} / \text{vlastní kapitál}$$

Tento ukazatel hodnotí výnosnost vlastního kapitálu, který do podniku vložili jeho akcionáři či vlastníci (společníci, majitelé).

Hodnota ukazatele je důležitá zejména pro investory, neboť tím zjišťují, zda jejich kapitál přináší dostatečný výnos, zda se využívá s intenzitou odpovídající velikosti jejich investičního rizika.

Tento ukazatel je jedním z klíčových ukazatelů pro rozhodnutí o tom, zda do firmy investovat, či ne.

➤ **Rentabilita tržeb nebo-li zisková marže (ROS)**

$$ROS = \text{čistý zisk} / \text{tržby}$$

Tento ukazatel tvoří základ efektivnosti celého podniku a vyjadřuje, jaký zisk byl dosažen na 1 korunu obratu.

3.6.2 Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity měří schopnost podniku využívat vložených prostředků. Měří celkovou rychlost jejich obratu nebo rychlost obratu jejich jednotlivých složek a hodnotí tak vázanost kapitálu v určitých formách aktiv (**Kovanicová, D. a Kovanic, P., 1999**). Říkají, kolikrát se obrátí určitý druh majetku za stanovený časový interval, tj. dobu, po kterou je majetek v určité formě vázán. Hodnota těchto ukazatelů se vyjadřuje v jednotkách času.

Ukazuje zda je velikost jednotlivých druhů aktiv v rozvaze v poměru k současným nebo budoucím hospodářským aktivitám společnosti přiměřená. Když má podnik příliš mnoho aktiv, je jeho úrokové zatížení příliš velké a zisk je stlačován úrokovým břemenem. Když má na druhé straně příliš málo produktivních aktiv, musí se vzdát mnoha potenciálně výhodných příležitostí (**Blaha, Z. a Jindřichovská, I., Praha 1995**).

Mezi nejvýznamnější ukazatel aktivity obvykle řadíme: relativní vázanost stálých aktiv, dobu obratu zásob, dobu obratu pohledávek.

➤ **Ukazatele obratovosti celkových aktiv**

$$\text{Obrat celkových aktiv} = \text{výnosy} / \text{celková aktiva}$$

Obratovost celkových aktiv ovlivňuje rentabilitu podniku. Udává kolik Kč výkonu připadá na 1 Kč aktiv. Někdy je také interpretován jako ukazatel flexibility podniku vzhledem k možnému poklesu tržeb. Pokud hodnota ukazatele klesá, znamená to, že se jeho flexibilita snižuje, tzn. zvyšují se relativně jeho fixní náklady (odpisy, údržba) a zvyšuje se tak citlivost podniku na případný pokles tržeb. Při poklesu tržeb se méně flexibilní podnik snáze stane ztrátovým (**Grünwald, R. a Holečková, J., 2002**).

➤ Ukazatele obratovosti zásob

Rychlost obratu zásob = výnosy / zásoby

Výsledkem tohoto ukazatele je kolikrát se přemění zásoby v ostatní formy oběžného majetku až po prodej hotových výrobků a opětovný nákup zásob. K výpočtu se používá průměrná výše zásob pro odstranění statického charakteru.

3.6.3 Ukazatele zadluženosti

Podnik používá k financování svého majetku a své činnosti různé zdroje, které jsou rozlišené podle původu. Jedná se o zdroje vlastní, které vložili společníci, akcionáři, členové družstva, a zdroje cizí. Čili ukazatele zadluženosti zachycují vztah mezi vlastními a cizími zdroji. Cizí zdroje představují krátkodobé či dlouhodobé závazky daného podniku vůči věřitelům. Vlastní i cizí zdroje jsou spojeny s určitými náklady. U cizích zdrojů jsou tyto náklady tvořeny úroky a u vlastních zdrojů jsou to především vyplacené dividendy nebo podíly na zisku. Použití cizích zdrojů je ovlivněno jak výnosností tohoto kapitálu, tak rizikem, které je s jeho použitím spojeno. Riziko je vyvoláno fixními částkami (úroky, splátky úvěru), které jsou požadovány věřiteli bez ohledu na dosažený hospodářský výsledek. Obecně platí, že cizí zdroje jsou levnější než zdroje vlastní. Čím je firma zadluženější, tím je, tzv. finanční páka tudíž i ukazatel vyšší. Příliš velká hodnota ukazatele může snadno přivést podnik do finančních problémů. Určitá výše zadlužení je však pro firmu užitečná, a tak zadluženost sama o sobě není pouze negativní charakteristikou podniku. Ve zdravém, finančně stabilním podniku může její růst přispívat k celkové rentabilitě a tím i k tržní hodnotě podniku. Neexistuje ani přímá souvislost mezi zadlužeností a insolventností: vyšší zadluženost nemusí vždy přivádět podnik do finančních potíží. A také naopak: do platebních potíží se mohou dostávat i podniky s poměrně nízkým stupněm zadluženosti, nemají-li dostatek likvidních prostředků (Kovanicová, D. a Kovanic, P., 1999).

Nelze uvést přesný poměr mezi cizími a vlastními zdroji financování, podle kterého by se mohla řídit většina podniků. Jako optimální poměr je definován takový poměr, kde jsou celkové náklady (náklady na vlastní zdroje + náklady na cizí zdroje) minimální. Výše optimální zadluženosti je vysoce individuální záležitostí nejen pro každý obor podnikání, ale i pro každý podnik.

➤ **Ukazatel úrokového krytí**

$$\text{Ukazatel úrokového krytí} = (\text{výsledek hospodaření před zdaněním} + \text{nákladové úroky}) / \text{nákladové úroky}$$

Tento ukazatel udává informace o tom, kolikrát by se mohl snížit zisk, než se společnost dostane na úroveň, kdy již nebude schopna zaplatit své úrokové povinnosti.

3.7 Bankrotní model

Bankrotní modely bývají také označovány jako modely předčasného varování a slouží pro posouzení finanční tísně. Je ale nutné upozornit na to, že v některých případech může dojít ke zkreslení výsledných hodnot, zejména pokud je některá z hodnot neúměrně vysoká, či naopak velmi nízká.

➤ **IN 95 upravený pro zemědělství**

Jedná se o výpočet souhrnné míry finanční pozice podniku, navržený manželi Neumaierovými upravený pro zemědělství.

$$\text{IN 95 (zemědělství ČR)} = 0,24 \cdot x_1 + 21,35 \cdot x_2 + 0,76 \cdot x_3 + 0,10 \cdot x_4 + 0,11 \cdot x_5 - 14,57 \cdot x_6$$

x_1 = celková aktiva / cizí zdroje

x_2 = EBIT / celková aktiva

x_3 = celkové výnosy / celková aktiva

x_4 = oběžná aktiva / krátkodobé cizí zdroje

x_5 = EBIT / nákladové úroky

x_6 = závazky po lhůtě splatnosti (metodicky 25% z celkových závazků) / výnosy

$\text{IN} > 2,0$

značí finančně pevný, stabilní podnik

$\text{IN} < 1,0$

značí krachující podnik

$1,0 < \text{IN} < 2,0$

značí nevyhraněnou finanční situaci

4. Použitá metodika

Cílem této práce je vytvořit systém hodnocení zemědělských podniků, umožňující posoudit vliv dotací na jejich hospodaření a aplikovat jej na vybrané zemědělské podniky.

Hypotéza:

- **Vliv dotací na hospodaření zemědělských podniků, je velmi významný a předpokládám, že bez dotací ze zdrojů EU a z národních zdrojů, by se finanční situace podniků razantně zhoršila.**
- **Druhým předpokladem je, že ekonomická situace podniků hospodařících v oblasti LFA by bez dotací byla horší, v porovnání s ekonomickou situací podniků mimo oblasti LFA.**

Použité metody:

V systému hodnocení budu vycházet z ekonomických ukazatelů, které jsou v přímé vazbě na výši přijaté dotace. Budu hodnotit do jaké míry ovlivňují dotace poskytované SZIF (přímé platby + HRDP + národní dorovnání) vybrané ekonomické ukazatele. **Vždy tyto ukazatele vypočítám s plnou výší přijaté dotace a následně tyto ukazatele přepočítám z hodnot očištěných o výši přijaté dotace.** Jedná se především o následující ukazatele:

- **Ukazatele rentability (ROA, ROE, ROS).**
- **Ukazatele aktivity (rychlost obratu celkových aktiv, rychlost obratu zásob).**
- **Ukazatele zadluženosti (ukazatel úrokového krytí).**
- **Bankrotní model dle manželů Neumaierových (IN95 upraven pro zemědělství).**

U ukazatele rychlosti obratu zásob bych chtěla upozornit na to, že výše dotace zde sice působí pozitivně, pro účely posuzování finanční situace podniku věřiteli, ale ve skutečnosti výše dotace nemá přímý vliv na zrychlení obratu jednotlivých položek zásob. Proto tento ukazatel uvádím pouze pro doplnění a nepřikládám mu takovou váhu jako ostatním ukazatelům. Obdobně je to i u ukazatele IN95 upraveného pro zemědělství, u kterého bych chtěla upozornit na některé jeho nedostatky, které se mohou v určitých případech projevit (např. některá z hodnot je neúměrně vysoká, či naopak velmi nízká).

Pro objektivní hodnocení nebudu používat národní dotace a dotace z Operačního programu zemědělství (investiční dotace), a dále opatření HRDP – lesy, PUZČ a ZSV, které nemají plošný charakter. Na přání vedení analyzovaných podniků nebudu uvádět jejich pravé názvy, ale pouze je uvedu pod písmeny. (Podnik A, B, C, které hospodaří v oblasti LFA, dále pak podniky D, E, F, které hospodaří mimo oblasti LFA nebo LFA do katastru podnik zasahuje, ale nečerpá dotace, protože v těchto oblastech nemá travní porosty).

Pro hodnocení použiji údaje z let 2004 a 2005. Hodnocení ekonomické situace jednotlivých kategorií zemědělských podniků lze provést pouze dílčí. Porovnání za delší časové období není možné vzhledem ke vstupu ČR do EU (v roce 2004). Uplatněním SZP došlo k přizpůsobení vstupů a výstupů (cena surovin, tržní cena produktů) podmínkám EU, a proto dotační politika nabývá v těchto podmínkách na významu a ekonomika zemědělských podniků je na nich závislá. Díky dotacím je možno udržet konkurenceschopnost zemědělských podniků EU vůči třetím zemím.

Pro možnost lepšího posuzování vlivu dotací byly vybrány podniky hospodařící v oblastech LFA (3 podniky) a podniky hospodařící mimo oblasti LFA (3 podniky), což umožní posuzování dotací dle struktury zemědělské půdy na jednotku plochy (1 ha). Předmětem posuzování jsou dotace vyplácené SZIF v roce 2004 a v roce 2005, rok 2003 nebude porovnáván, protože dotace nebyly vypláceny ze zdrojů EU a měly jinou strukturu. Přepočet na 1 ha orné půdy a travních porostů je proveden z dotací vztahujících se k těmto kulturám. Dotace na 1 ha zemědělské půdy zahrnují veškeré dotace poskytnuté zemědělskému podniku vztažené k celkové výměře obhospodařené zemědělské půdy. Dotace na ornou půdu a travní porosty se vztahují pouze k těmto kulturám. Dotace TOP-UP v roce 2005 budu uvádět pod tabulkou pouze pro porovnání navýšení dotací v tomto roce (2005) a vztahují je pouze k celkové výměře zemědělské půdy, protože je nelze přesně stanovit na ornou půdu a travní porosty, neboť jsou vypláceny i na počty VDJ. V roce 2004 byly dotace na dorovnání vypláceny před vstupem do EU. Pro objektivnost hodnocení roku 2004 použiji platby vyplacené před vstupem do EU jako národní dorovnání (Tyto platby mají charakter TOP-UP v roce 2005, proto je vztahují pouze k orné půdě). Vypočítané dotace, v některých případech, neodpovídají sazbám dle NV, protože nebyly přiznány v plné výši. V průběhu roku se také mění výměry zemědělské půdy (vydávání vlastníkům, zastavění pozemků). Rovněž dochází ke změně struktury

půdy, například zatrávnění orné půdy. Nedochází však ke snižování výměry travních porostů, až na malé výjimky tolerované NV 242/2004 Sb., vzhledem k zařazení do AEO programů, které jsou na 5ti leté období. Dotace AEO v roce 2005 je spočítána dle rozhodnutí o zařazení, skutečně vyplacené dotace (v termínu duben až červen 2006) mohou být nižší o případné porušení podmínek NV 242/2004 Sb. Údaje o výši poskytnutých dotací jsou z analytické účetní evidence zemědělských podniků a jsou uváděny na celé Kč.

Podklady pro vyhodnocení vlivu dotací na hospodaření zemědělských podniků, jsem získala od vedoucích pracovníků těchto podniků.

Zdroje informací

- Rozhovory s managementem podniků.
- Sledování vývoje podniků.
- Finanční výkazy (Rozvaha, Výkaz zisku a ztráty).
- Výroční zprávy.
- Zprávy auditorů.
- Přehledy a publikace MZe a MF.
- RO SZIF v Českých Budějovicích.
- Internet.

5. Vyhodnocení získaných údajů a posouzení vlivu dotací

5.1 Podniky hospodařící v oblasti LFA

5.1.1 Podnik A

Právní forma podnikání – a.s. Tento podnik hospodaří v horské oblasti s převahou plochy v horské oblasti typu „A“. V roce 2004 obhospodařoval 1 452 ha zemědělské půdy, z toho 764 ha orné půdy a 689 ha travních porostů. V minulém roce hospodařil na pozemcích o celkové rozloze 1 445 ha zemědělské půdy. Z této výměry bylo 764 ha orné půdy a 681 ha travních porostů.

Tabulka 7. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	830	895	920	830	895	920
Nerozdělený zisk minulých let	0	0	0	0	0	0
Provozní VH	-11 898	-4 050	1 937	-17 435	-15 096	-10 069
Celkové výnosy	45 388	53 453	61 889	39 851	42 407	49 883
EBIT	-10 707	-2 649	2 595	-16 244	-13 695	-9 411
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	-10 216	-2 190	2 482	-15 753	-13 236	-9 524
Zásoby	16 562	16 127	16 430	16 562	16 127	16 430
Aktiva celkem	117 374	114 999	127 187	117 374	114 999	127 187
Vlastní kapitál	83 735	81 544	85 910	83 735	81 544	85 910
Cizí zdroje	33 639	33 455	41 171	33 639	33 455	41 171

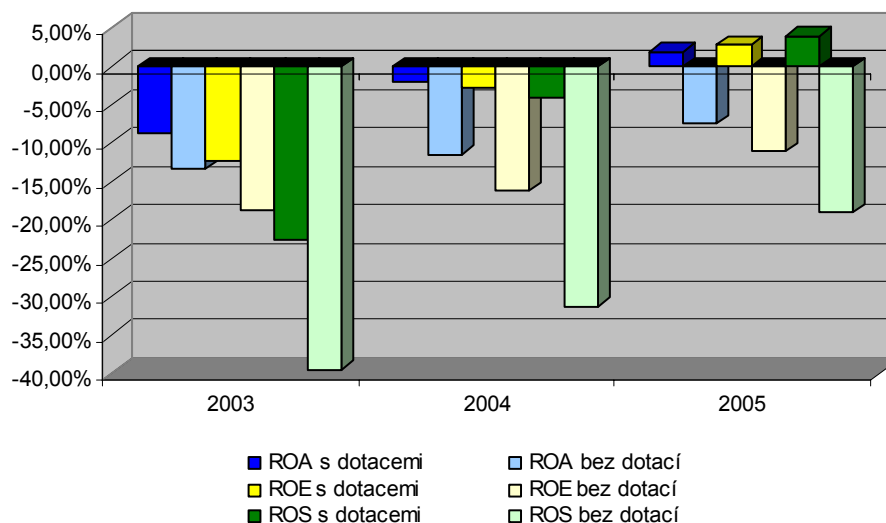
Zdroj : Autor

Tabulka 8. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	-8,70%	-1,90%	1,95%	-13,42%	-11,51%	-7,49%
ROE	-12,20%	-2,69%	2,89%	-18,81%	-16,23%	-11,09%
ROS	-22,51%	-4,10%	4,01%	-39,53%	-31,21%	-19,09%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	0,39	0,46	0,49	0,34	0,37	0,39
Rychlost obratu zásob	2,74	3,31	3,77	2,41	2,63	3,04
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	-12,90	-2,96	2,82	-19,57	-15,30	-10,23
Bankrotní model						
IN 95 upravený pro zemědělství	-4,83	-1,77	-0,41	-6,98	-5,88	-4,58

Zdroj : Autor

Obrázek 3. Ukazatele poměrové analýzy (*Podnik A*)

Ukazatel **ROA** je jedním z nejdůležitějších ukazatelů, který nás informuje o tom, jak byl celkový vložený kapitál v průběhu hospodaření zhodnocen, je patrné, že díky vlivu dotací se v roce 2005 tento ukazatel dostal ze záporných hodnot do kladných. V roce 2005 se zvýšil objem dotací díky uplatnění programu HRDP (ekologické zemědělství), výše dotace na 1 ha luk dosahovala 9 256 Kč a vzhledem k příznivému % zornění (pouze 52,8%) byly dosaženy vyšší dotace, které se promítají do ostatních provozních výnosů a tím i do výše zisku, a proto ukazatel dosahoval příznivějších hodnot. Dále tuto situaci ovlivňuje aktivace pořízených základních prostředků. Jak je vidět z modelové situace, bez vlivu dotací by tento ukazatel zůstával v záporných hodnotách, což by bylo z dlouhodobého hlediska neudržitelné. Obdobný vývoj lze pozorovat u ukazatele **ROE**, který vyjadřuje kolik haléřů zisku, bylo vyprodukováno z 1 koruny tržeb. Tento ukazatel je mimo dotací ovlivněn zvýšením vlastního kapitálu z pořízené investice. Jedním z dalších ukazatelů, vypovídající o bezproblémovosti splácení úroků, je **ukazatel úrokového krytí**, jehož hodnoty se v průběhu let rovněž pohybují směrem, který také vypovídá o zlepšující se situaci, zároveň s tím ale dochází ke zvyšování podílu cizích zdrojů na celkových aktivech, což by při překročení určité hranice pro podnik znamenalo, že by se mohl střetnout s neúspěchem při žádosti o úvěr. Dalšími ukazateli jsou **rychlost obratu aktiv** a **rychlost obratu zásob**. Tyto ukazatele nevyznívají pro podnik příliš příznivě. **Rychlost obratu aktiv** značí o tom, že podnik efektivně nevyužívá majetek, se kterým hospodaří. U **ukazatele rychlosti obratu zásob**, je nutné upozornit, že tento ukazatel je ovlivněn také

strukturou zásob, kde negativně působí zvířata a krmiva. Podle bankrotního modelu, *IN95* upraveného pro zemědělství, se jedná o krachující podnik, nicméně v situaci bez dotací by tento ukazatel dosahoval mnohem horších hodnot.

Z výpočtů je tedy patrné, že všechny ukazatele poměrové analýzy a bankrotních modelů se díky vlivu dotací pohybují příznivým směrem.

5.1.2 Podnik B

Právní forma podnikání – *družstvo*. Jedná se o podnik hospodařící v oblasti vysočiny, který hospodaří z části v horské oblasti typu „B“ a z části v ostatní oblasti typu „A“. Celkem tento podnik obhospodařoval v roce 2004 1 145 ha zemědělské půdy, z nichž bylo 850 ha orné půdy a 295 ha travních porostů. V roce 2005 obhospodařoval 1 113 ha zemědělské půdy. Z této výměry bylo 806 ha orné půdy a 307 ha luk.

Tabulka 9. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	248	273	470	248	273	470
Nerozdělený zisk minulých let	0	0	0	0	0	0
Provozní VH	-567	3 162	1 711	-3 917	-2 037	-5 290
Celkové výnosy	26 102	28 176	29 345	22 752	22 977	22 344
EBIT	-597	3 121	1481	-3 947	-2 078	-5 520
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	-845	2 848	1011	-4 195	-2 351	-5 990
Zásoby	11 781	13 659	13 835	11 781	13 659	13 835
Aktiva celkem	67 336	68 451	72 985	67 336	68 451	72 985
Vlastní kapitál	36 969	42 551	43 783	36 969	42 551	43 783
Cizí zdroje	30 367	25 900	29 202	30 367	25 900	29 202

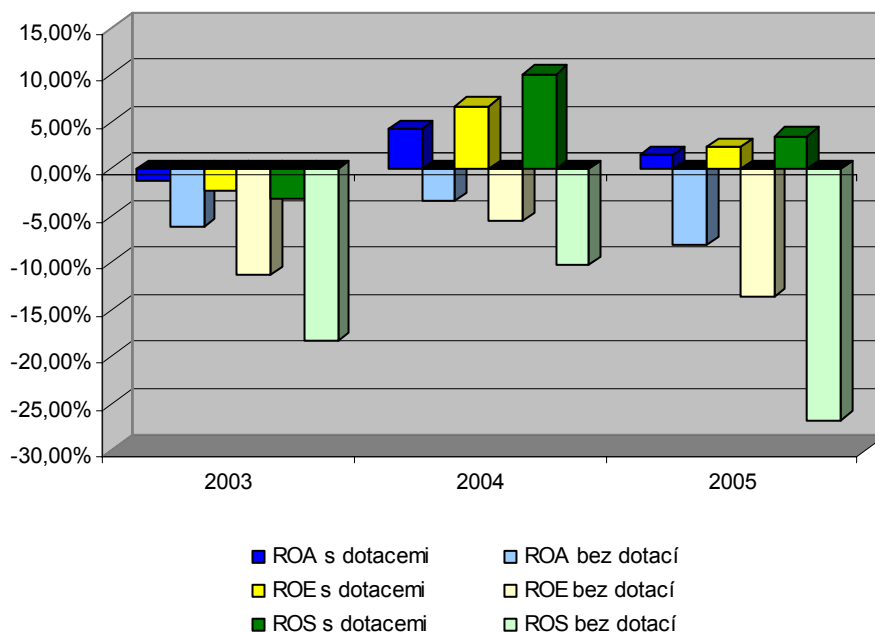
Zdroj : Autor

Tabulka 10. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	-1,25%	4,16%	1,39%	-6,23%	-3,43%	-8,21%
ROE	-2,29%	6,69%	2,31%	-11,35%	-5,53%	-13,68%
ROS	-3,24%	10,11%	3,45%	-18,44%	-10,23%	-26,81%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	0,39	0,41	0,40	0,34	0,34	0,31
Rychlost obratu zásob	2,22	2,06	2,12	1,93	1,68	1,62
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	-2,41	11,43	3,15	-15,92	-7,61	-11,75
Bankrotní model						
IN95 upravený pro zemědělství	-3,88	0,32	-1,67	-7,01	-4,62	-6,76

Zdroj : Autor

Obrázek 4. Ukazatele poměrové analýzy (*Podnik B*)

U tohoto podniku ukazatel **ROA** (s dotacemi) dosahuje nejvyšší hodnoty v roce 2004 (4,16%), kdy došlo k velkému nárůstu dotací (téměř dvojnásobná výše oproti předcházejícímu roku), což zásadně ovlivnilo zisk a tudíž i tento ukazatel. Přestože v následujícím roce došlo k prodeji majetku, tak hodnota ukazatele opět klesla. Obdobný vývoj zaznamenal i ukazatel **ROE**, který svého maxima dosáhl v roce 2004 (6,69%) a byl ovlivněn pouze výší přijaté dotace. **Ukazatel úrokového krytí** se pohyboval nad hodnotu 11, což značí dobře fungující podnik, v roce 2005 se sice tento ukazatel snížil, stále však zůstával v dobrých hodnotách. Toto snížení bylo způsobeno nárůstem nákladových úroků (bankovních úvěrů) a i poměr mezi cizími zdroji a celkovými aktivy je pro podnik příznivý. Dalším důvodem, proč ekonomické ukazatele vycházejí v roce 2004 příznivě je příznivý průběh počasí a dobré výsledky v rostlinné výrobě. Provedeme-li zhodnocení situace podniku dle bankrotního modelu, **IN95 upravený pro zemědělství**, docházíme k závěru, že se opět jedná o krachující podnik.

S porovnáním se simulovanou situací (odebrání zemědělských dotací) je zřejmé, že by podnik nebyl dlouhodobě schopen existovat, což potvrzují i ukazatele, které se ani v jednom roce nepřibližují doporučeným hodnotám.

5.1.3 Podnik C

Právní forma podnikání – *družstvo*. Jedná se o podnik hospodařící v podhorské oblasti (v ostatní oblasti typu „A“). V roce 2004 hospodařil na 2 831 ha zemědělské půdy. Z této výměry bylo 1 663 ha orné půdy a 1 168 ha luk. V loňském roce hospodařil na 2 810 ha zemědělské půdy, z toho bylo 1 642 ha orné půdy a 1 168 ha luk.

Tabulka 11. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	1 008	829	430	1 008	829	430
Nerozdělený zisk minulých let	20 570	24 443	32 817	20 570	24 443	32 817
Provozní VH	1 775	10 818	6 396	-4 950	-6 946	-13 729
Celkové výnosy	104 146	139 872	133 834	97 421	122 108	113 709
EBIT	3 676	11 257	7 952	-3 049	-6 507	-12 173
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	3 873	8 374	6 948	-2 852	-9 390	-13 177
Zásoby	37 270	38 952	38 943	37 270	38 952	38 943
Aktiva celkem	192 234	204 777	192 901	192 234	204 777	192 901
Vlastní kapitál	99 030	110 198	117 887	99 030	110 198	117 887
Cizí zdroje	93 204	94 579	75 014	93 204	94 579	75 014

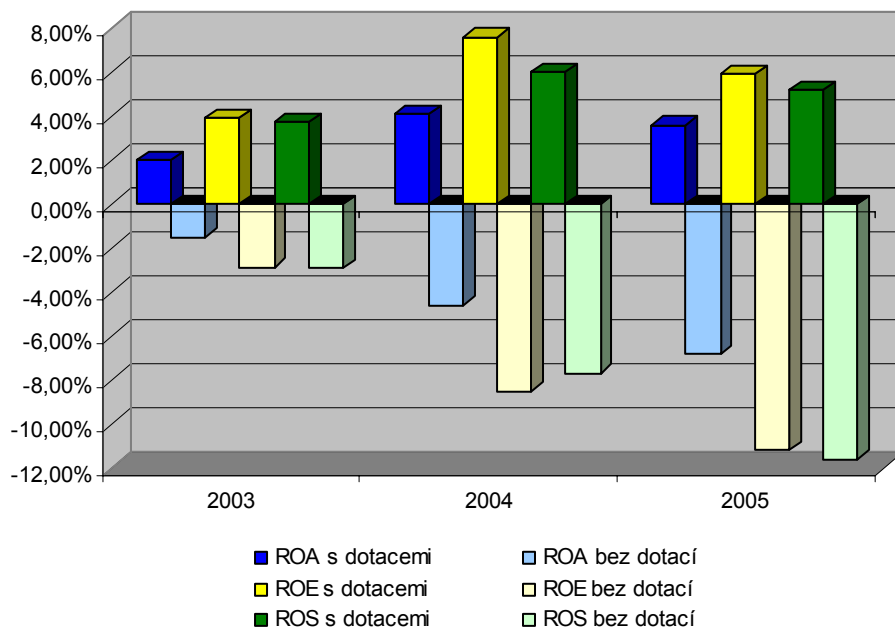
Zdroj : Autor

Tabulka 12. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	2,01%	4,09%	3,60%	-1,48%	-4,59%	-6,83%
ROE	3,91%	7,60%	5,89%	-2,88%	-8,52%	-11,18%
ROS	3,72%	5,99%	5,19%	-2,93%	-7,69%	-11,59%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	0,54	0,68	0,69	0,51	0,60	0,59
Rychlost obratu zásob	2,79	3,59	3,44	2,61	3,13	2,92
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	3,65	13,58	18,49	-3,02	-7,85	-28,31
Bankrotní model						
IN95 upravený pro zemědělství	-1,41	1,40	2,24	-3,14	-3,24	-5,57

Zdroj : Autor

Obrázek 5. Ukazatele poměrové analýzy (**Podnik C**)

Ukazatele rentability (**ROA**, **ROE**, **ROS**) dosahují nejvyšších hodnot rovněž v roce 2004, což bylo dáno tím, že tento rok byl pro hospodaření velmi příznivý (dobré klimatické podmínky). **ROA** dosahovala hodnoty 4,09% a **ROE** 7,60% a **ROS** 5,99%, v následujícím roce došlo k poklesu. Oproti tomu **ukazatel úrokového krytí** v roce 2005 zaznamenal nejvyšší nárůst, což bylo dáno poklesem nákladových úroků (splacením úvěrů). Podíl cizích zdrojů na celkových aktivech je v tomto roce nejnižší (39%), což působí ve prospěch tohoto podniku. Avšak **ukazatele aktivity** poukazují na poměrně malou rychlost obratu aktiv a malou rychlost obratu zásob. Příznivý vývoj tohoto podniku potvrzuje i další z ukazatelů, a to **IN95 upravený pro zemědělství**, který se v roce 2005 dostává na hodnotu 2,24, což značí finančně pevný a stabilizovaný podnik. Tento podnik se tak jeví jako nejlépe hospodařící z této skupiny podniků, k čemuž přispívá i přidružená výroba tohoto podniku.

Nicméně ze situace, kdy jsou z výnosů vyloučené dotace, je zřejmé razantní zhoršení všech hodnocených ukazatelů.

5.2 Podniky hospodařící mimo oblast LFA

Všechny tyto podniky hospodaří v nejnižší položených částech okresu České Budějovice.

5.2.1 Podnik D

Právní forma podnikání – s.r.o. V roce 2004 hospodařil podnik D na 1 388 ha zemědělské půdy, z toho 1 195 ha orné půdy a 193 ha travních porostů. V minulém roce hospodařil na pozemcích o celkové rozloze 1 350 ha zemědělské půdy. Z této výměry bylo 1 135 ha orné půdy a 215 ha travních porostů.

Tabulka 13. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	246	152	134	246	152	134
Nerozdělený zisk minulých let	0	0	0	0	0	0
Provozní VH	-4 527	3 712	2 504	-7 527	-1 167	-3 928
Celkové výnosy	34 718	46 671	42 238	31 718	41 792	35 806
EBIT	-3 462	6 781	3 059	-6 462	1 902	-3 373
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	-3 708	6 629	2 925	-6 708	1 750	-3 507
Zásoby	12 657	14 249	13 617	12 657	14 249	13 617
Aktiva celkem	38 155	38 207	44 210	38 155	38 207	44 210
Vlastní kapitál	-15 835	1 484	4 409	-15 835	1 484	4 409
Cizí zdroje	53 990	36 723	39 802	53 990	36 723	39 802

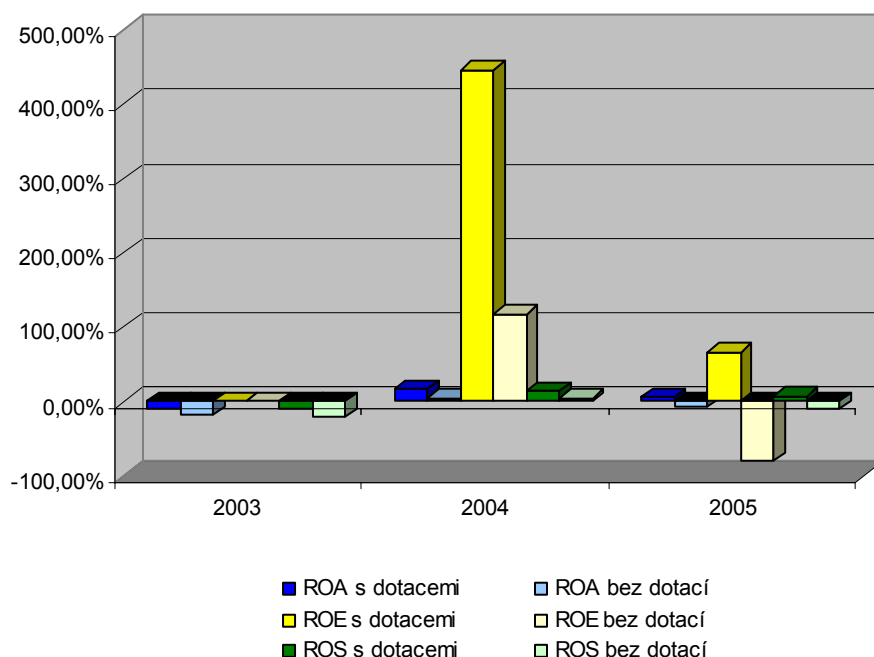
Zdroj : Autor

Tabulka 14. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	-9,72%	17,35%	6,62%	-17,58%	4,58%	-7,93%
ROE	-	446,70%	66,34%	-	117,92%	-79,54%
ROS	-10,68%	14,20%	6,93%	-21,15%	4,19%	-9,79%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	0,91	1,22	0,96	0,83	1,09	0,81
Rychlost obratu zásob	2,74	3,28	3,10	2,51	2,93	2,63
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	-14,07	44,61	22,83	-26,27	12,51	-25,17
Bankrotní model						
IN95 upravený pro zemědělství	-8,19	7,20	1,70	-11,81	0,52	-7,42

Zdroj : Autor

Obrázek 6. Ukazatele poměrové analýzy (**Podnik D**)

Jak je z výpočtů patrné všechny uvažované ukazatele dosahují velmi příznivých hodnot (kromě ukazatelů aktivity) a to především v roce 2004. Dobrých výsledků dosahoval ukazatel **ROA** především zásluhou výše dotací a zisku (dobré klimatické podmínky tohoto roku) a dále také prodejem dlouhodobého finančního majetku. Ukazatel **ROE** byl ovlivněn především nízkým vlastním kapitálem (společnost *s.r.o.*), proto tato hodnota vyzněla pro podnik tak příznivě (446,70%). **Ukazatel úrokového krytí** dosahuje rovněž výborných hodnot (44,61 v roce 2004 a 22,83 v roce 2005), avšak na druhou stranu, pokud by podnik žádal o úvěr, jen stěží by mu některá banka vyhověla, a to z toho důvodu, že podíl cizího kapitálu na celkových aktivech tvoří 96%. Avšak je zde nutné zdůraznit, že se jedná o společnost *s.r.o.*, proto má tak malý vlastní kapitál na rozdíl od jiných forem podnikání. **IN95 upravený pro zemědělství** pro podnik **D** vyznívá také příznivě, a to především v roce 2004, kdy podle tohoto měřítka jde o pevný stabilní podnik. V tomto případě lze ale říci, že je tento ukazatel nedůvěryhodný, hodnota ukazatele sice hovoří ve prospěch podniku, nicméně jedná se o podnik velmi zadlužený, a tedy o podnik nestabilní, který se rychle může dostat do finančních problémů.

Při porovnání se situací bez dotací však docházíme k závěru, že by podnik nebyl schopen dosahovat takových výnosů, aby všechny hodnocené ukazatele dosahovaly

příznivých hodnot, výjimkou je pak pouze rok 2004, který byl z hlediska hospodaření mimořádně příznivý.

5.2.2 Podnik E

Právní forma podnikání – *a.s.* V roce 2004 tento podnik hospodařil na 3 286 ha, z toho bylo 2 748 ha orné půdy a 538 ha travních porostů. V roce 2005 obhospodařoval 3 274 ha zemědělské půdy. Z této výměry bylo 2 738 ha orné půdy a 536 ha luk.

Tabulka 15. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	1 251	896	686	1 251	896	686
Nerozdělený zisk minulých let	0	0	0	0	0	0
Provozní VH	-13 452	-72	7 405	-21 452	-12 428	-9 267
Celkové výnosy	113 163	126 770	120 743	105 163	114 414	104 071
EBIT	-9 196	-3 538	9 636	-17 196	-15 894	-7 036
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	-9 855	-4 159	9 200	-17 855	-16 515	-7 472
Zásoby	46 276	53 383	54 160	46 276	53 383	54 160
Aktiva celkem	201 847	192 145	199 830	201 847	192 145	199 830
Vlastní kapitál	145 181	140 479	149 557	145 181	140 479	149 557
Cizí kapitál	56 666	51 666	50 273	56 666	51 666	50 273

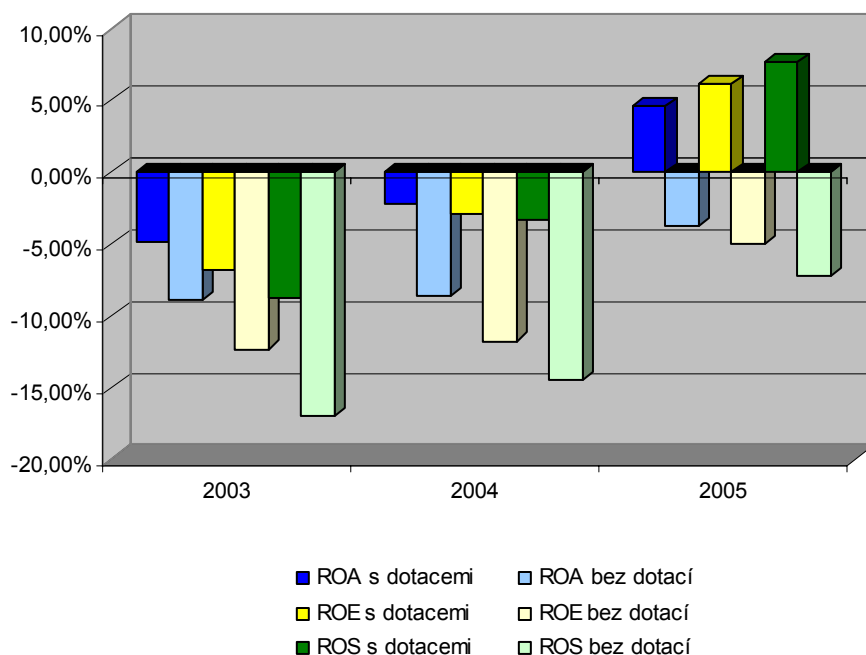
Zdroj : Autor

Tabulka 16. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	-4,88%	-2,16%	4,60%	-8,85%	-8,60%	-3,74%
ROE	-6,79%	-2,96%	6,15%	-12,30%	-11,76%	-5,00%
ROS	-8,71%	-3,28%	7,62%	-16,98%	-14,43%	-7,18%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	0,56	0,66	0,60	0,52	0,60	0,52
Rychlost obratu zásob	2,45	2,37	2,23	2,27	2,14	1,92
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	-7,35	-3,95	14,05	-13,75	-17,74	-10,26
Bankrotní model						
IN95 upravený pro zemědělství	-2,13	-0,72	2,64	-3,84	-3,82	-2,12

Zdroj : Autor

Obrázek 7. Ukazatele poměrové analýzy (*Podnik E*)

Z výpočtů je zřejmé, že ačkoliv rok 2004 byl pro zemědělské podniky mimořádně příznivý, tak se tomuto podniku nepodařilo dosáhnout kladného výsledku hospodaření. Tato ztráta však byla způsobena transformací původního ZOD na *a.s.* s plným právním nástupnictvím (byly nuceni majetkově vypořádat členy, kteří nesouhlasili s transformací na *a.s.*). Tato skutečnost tudíž negativně ovlivnila všechny počítané ukazatele. V roce 2005 můžeme sledovat pro tento podnik příznivý vývoj, což dokazují **ukazatele rentability** (hodnota ROA je 4,60%, hodnota ROE je 6,15% a hodnota ROS je 7,62%) a **ukazatel zadluženosti** (hodnota tohoto ukazatele je 14,05). Čili tento podnik můžeme dle kritérií označit za dobře fungující. Tuto situaci nevyvrací ani podíl cizího kapitálu na celkových aktivech, který tvoří cca 25%, což znamená reálnou šanci tohoto podniku, v případě potřeby, získat úvěr. V tomto roce i dle **IN95 upravený pro zemědělství** lze podnik označit za finančně pevný a stabilní.

Avšak z modelové situace vyplývá, že dotace tvoří podstatnou část výnosů, které působí na všechny ukazatele, které vypovídají o situaci tohoto podniku. Je tedy patrné, že v případě bez dotací by se tento podnik (z dlouhodobého hlediska) postupně dostal do finančních problémů.

5.2.3 Podnik F

Právní forma podnikání – *družstvo*. Tento podnik hospodařil v roce 2004 na 1 885 ha zemědělské půdy, z toho bylo 1 653 ha orné půdy a 232 ha luk. V loňském roce hospodařil na 1 858 ha, z nichž bylo 1 629 ha orné půdy a 229 ha luk.

Tabulka 17. Vstupní údaje (v tis. Kč)

Položka	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Úrokové náklady	0	0	201	0	0	201
Nerozdělený zisk minulých let	0	0	0	0	0	0
Provozní VH	-3 307	5 097	1 873	-7 307	-2 050	-7 055
Celkové výnosy	38 022	47 695	42 351	34 022	40 548	33 423
EBIT	-3 638	3 249	2 081	-7 638	-3 898	-6 847
Výsledek hospodaření za úč. období (+/-)	-3 638	3 249	1 880	-7 638	-3 898	-7 048
Zásoby	11 634	15 161	10 516	11 634	15 161	10 516
Aktiva celkem	34 564	30 511	39 542	34 564	30 511	39 542
Vlastní kapitál	764	4 013	5 880	764	4 013	5 880
Cizí zdroje	33 710	26 416	33 560	33 710	26 416	33 560

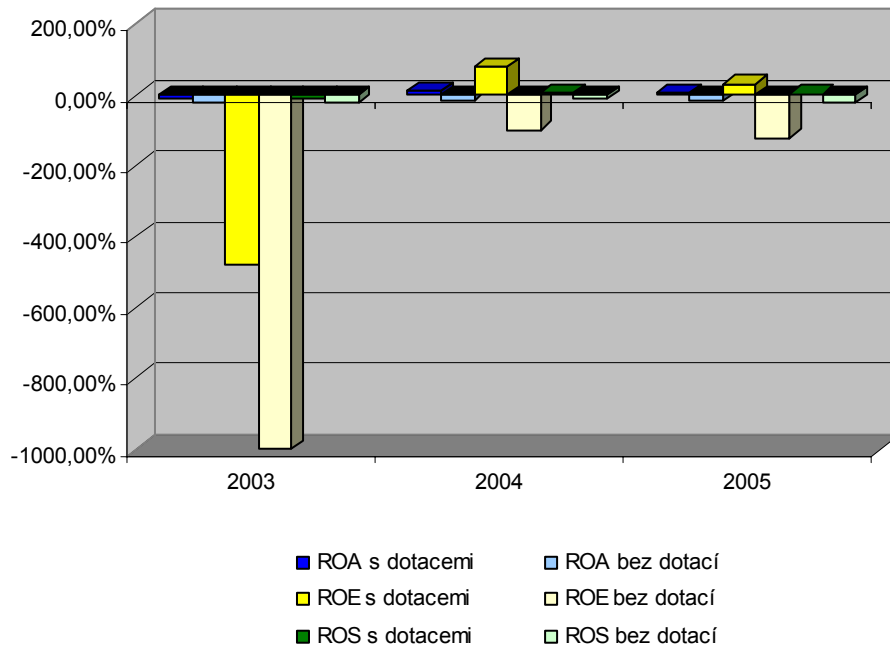
Zdroj : Autor

Tabulka 18. Analytické ukazatele

Ukazatel	S dotacemi			Bez dotací na SZP		
	Rok			Rok		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Ukazatele rentability						
ROA	-10,53%	10,65%	4,75%	-22,10%	-12,78%	-17,82%
ROE	-476,18%	80,96%	31,97%	-999,74%	-97,13%	-119,86%
ROS	-9,57%	6,81%	4,44%	-22,45%	-9,61%	-21,09%
Ukazatele aktivity						
Rychlost obratu celkových aktiv	1,10	1,56	1,07	0,98	1,33	0,85
Rychlost obratu zásob	3,27	3,15	4,03	2,92	2,67	3,18
Ukazatel zadluženosti						
Úrokové krytí	-	-	10,35	-	-	-34,06
Bankrotní model						
IN95 upravený pro zemědělství	-3,54	0,83	0,71	-6,48	-4,70	-9,93

Zdroj : Autor

Obrázek 8. Ukazatele poměrové analýzy (**Podnik F**)

Výsledky uvažovaných ukazatelů vypovídají o tom, že nejpříznivějším rokem pro podnik **F** byl rok 2004 (dobré klimatické podmínky), kdy všechny hodnoty dosahují svého maxima s výjimkou ukazatelů aktivity. Ukazatel **ROA** dosahuje dokonce 10,65%, což bylo dáno především výší přijatých dotací a již zmíněným příznivým rokem pro hospodaření. Ukazatel **ROE** vychází také pro podnik příznivě, což je způsobeno poměrně nízkým vlastním kapitálem. Hodnota **ukazatele zadluženosti** v roce 2005 je 10,35, což značí dobře fungující podnik schopný splácet své úrokové závazky. Nicméně při porovnání cizího kapitálu na celkových aktivech (cca 86%) dojdeme k závěru, že se podnik může setkat s neúspěchem při žádosti o další úvěr. Dle kritérií **IN95** se jedná o krachující podnik.

5.3 Hodnocení podniků hospodařících v oblasti LFA a mimo oblast LFA

Z výsledných hodnot všech ukazatelů je velmi patrný vliv dotací na tyto ukazatele. Ukazatele sice povětšinou nedosahují doporučených hodnot, nicméně se díky vlivu přijatých dotací těmto hodnotám přibližují. Z modelové situace tak plyne, že vliv dotací na hospodaření a celkovou životaschopnost podniku je zásadní. Z výpočtů je pak patrné, že vliv dotací na hodnocené ekonomické ukazatele se více projevuje v oblastech LFA, kde je objem dotací vyšší, a proto je i vyšší závislost existence podniků na těchto dotacích (Vybočování grafů jednotlivých sledovaných ukazatelů od X-ové osy ve větším rozsahu než u podniků ležících mimo oblasti LFA).

Hodnocení vlivu dotací bylo rovněž ovlivněno podmínkami pro hospodaření v roce 2004, kdy byl zemědělsky velmi příznivý rok, což se zejména projevilo u podniků hospodařících mimo oblast LFA a u podniku **B** v oblasti LFA, který měl vysoké % zornění 74,2%. U těchto podniků byly oproti jiným letům výrazně vyšší tržby u rostlinné výroby (obiloviny, řepka), i když byly problémy s jejich odbytem.

Z hodnocení vyplývá postupné zlepšování sledovaných ukazatelů jak u podniků v oblasti LFA tak mimo oblasti LFA, což koresponduje se zvyšujícími se dotacemi, které kryjí nejen zisk, ale částečně i ztrátu. Vzhledem ke společným cenám v rámci EU (regulovaná výše tržních cen) se jeví jako nezbytné zvyšování dotací na úroveň původních zemí EU, aby zemědělské podniky dosahovaly ekonomických ukazatelů (ukazatele rentability, aktivity, zadluženosti, bankrotní model) odpovídajících finančně zdravým podnikům, a aby byly vůči původním zemím EU plně konkurenceschopné.

5.4 Hodnocení podniků dle výše čerpaných dotací

Tabulka 19. Rozdělení dotací (Podnik A)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	764	1 398 120	1 830	689	1 259 456	1 828	1 452	2 657 576	1 830	764	1 612 575	2 111	681	1 434 811	2 107	1 445	3 047 386	2 109
LFA	-	-	-	689	2 768 473	4 018	1 452	2 768 473	1 907	-	-	-	681	2 868 252	4 212	1 445	2 868 252	1 985
AEO	764	1 004 995	1 315	689	2 276 728	3 304	1 452	3 281 723	2 260	764	1 000 000	1 309	681	2 000 000	2 937	1 445	3 000 000	2 076
Celkem	764	2 403 115	3 145	689	6 304 657	9 150	1 452	8 707 772	5 997	764	2 612 575	3 420	681	6 303 063	9 256	1 445	8 915 638	6 170
Dotace vyplacené před vstupem do EU							1 452	2 338 600	1 611	TOP-UP						1 445	3 090 278	2 139
Celkem							1 452	11 046 372	7 608	Celkem						1 445	12 005 916	8 309

Zdroj : Autor

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že výrazně více jsou dotovány travní porosty, vzhledem k tomu, že podnik má převahu plochy v horské oblasti typu „A“. Dotace na ha zemědělské půdy zvyšuje zařazení podniku do programu ekologického zemědělství. Vyšší podíl dotací z HRDP umožňuje nižší procento zornění.

Tabulka 20. Rozdělení dotací(**Podnik B**)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	850	1 555 500	1 830	295	539 868	1 830	1 145	2 095 368	1 830	806	1 699 683	2 109	307	647 985	2 111	1 113	2 347 668	2 109
LFA	-	-	-	295	1 260 740	4 274	1 145	1 260 740	1 101	-	-	-	307	1 211 700	3 947	1 113	1 211 700	1 089
AEO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	307	693 000	2 257	1 113	693 000	623
Celkem	850	1 555 500	1 830	295	1 800 608	6 104	1 145	3 356 108	2 931	806	1 699 683	2 109	307	2 552 685	8 315	1 113	4 252 368	3 821
Dotace vyplacené před vstupem do EU							1 145	1 843 000	1 610	TOP-UP						1 113	2 749 036	2 470
Celkem							1 145	5 199 108	4 541	Celkem						1 113	7 001 404	6 291

Zdroj : Autor

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že podnik v roce 2004 nežádal o dotace na AEO, proto je úroveň dotací na travní porost nízká, přestože podnik hospodář z části v oblasti LFA horská „B“ a oblasti ostatní „A“. Podnik má vysoké % zornění, proto má nízkou úroveň čerpání dotací na 1 ha zemědělské půdy.

Tabulka 21. Rozdělení dotací(**Podnik C**)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	1 663	3 043 650	1 830	1 168	2 138 542	1 831	2 831	5 182 192	1 831	1 642	3 382 794	2 060	1 168	2 465 280	2 111	2 810	5 848 074	2 081
LFA	-	-	-	1 168	4 079 268	3 492	2 831	4 079 268	1 441	-	-	-	1 168	3 926 110	3 361	2 810	3 926 110	1 397
AEO	1 663	999 539	601	1 168	2 943 387	2 520	2 831	3 942 926	1 393	1 642	1 000 000	609	1 168	3 000 000	2 568	2 810	4 000 000	1 423
Celkem	1 663	4 043 189	2 431	1 168	9 161 197	7 843	2 831	13 204 386	4 664	1 642	4 382 794	2 669	1 168	9 391 390	8 040	2 810	13 774 184	4 901
Dotace vyplacené před vstupem do EU							2 831	4 560 000	1 611	TOP-UP						2 810	6 351 283	2 260
Celkem							2 831	17 764 386	6 275	Celkem						2 810	20 125 467	7 161

Zdroj : Autor

Jak je z výpočtů patrné podnik má příznivé procento zornění, což mu umožňuje poměrně vysoké čerpání dotací, i když nehosподаří v horské oblasti, ale v ostatní oblasti „A“.

Tabulka 22. Rozdělení dotací (**Podnik D**)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	1 195	2 063 194	1 727	193	333 600	1 728	1 388	2 396 794	1 727	1 135	2 362 612	2 082	215	451 500	2 100	1 350	2 814 112	2 085
LFA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AEO	-	-	-	193	373 116	1 933	1 388	373 116	269	1 135	200 000	176	215	370 000	1 721	1 350	570 000	422
Celkem	1 195	2 063 194	1 727	193	706 716	3 661	1 388	2 769 910	1 996	1 135	2 562 612	2 258	215	821 500	3 821	1 350	3 384 112	2 507
Dotace vyplacené před vstupem do EU							1 388	2 109 000	1 519	TOP-UP						1 350	3 048 357	2 258
Celkem							1 388	4 878 910	3 515	Celkem						1 350	6 432 469	4 765

Zdroj : Autor

U tohoto podniku došlo k nevyčerpání dotace SAPS (nesplněné podmínky) a program AEO byl v roce 2005 rozšířen o tituly meziplodiny a zatravnění orné půdy v lokalizacích, kde nebylo možno vzhledem k vysoké hladině spodních vod dobře hospodařit na orné půdě.

Tabulka 23. Rozdělení dotací (**Podnik E**)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	2 748	5 030 066	1 830	538	984 500	1 830	3 286	6 014 566	1 830	2 738	5 765 544	2 106	536	1 130 900	2 110	3 274	6 896 444	2 107
LFA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AEO	2 748	452 687	165	538	1 077 061	2 002	3 286	1 529 748	466	2 738	450 000	164	536	1 077 000	2 009	3 274	1 527 000	466
Celkem	2 748	5 482 753	1 995	538	2 061 561	3 832	3 286	7 544 314	2 296	2 738	6 215 544	2 270	536	2 207 900	4 119	3 274	8 423 444	2 573
Dotace vyplacené před vstupem do EU							3 286	4 811 600	1 464	TOP-UP						3 274	8 248 828	2 519
Celkem							3 286	12 355 914	3 760	Celkem						3 274	16 672 272	5 092

Zdroj : Autor

Hodnoty dotací AEO v roce 2005 jsou odvozeny od rozhodnutí o zařazení na rok 2005 a od výše záúčtované dohadné položky.

Tabulka 24. Rozdělení dotací (**Podnik F**)

Ukazatel	Rok																	
	2004									2005								
	Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem			Orná půda			Travní porost			Zemědělská půda celkem		
	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha	Počet ha	Dotace Kč	Dotace na 1ha
SAPS	1 653	3 019 242	1 827	232	424 560	1 830	1 885	3 443 802	1 827	1 629	3 439 069	2 111	229	483 350	2 111	1 858	3 922 419	2 111
LFA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AEO	1 653	458 000	277	232	425 588	1 834	1 885	883 588	469	1 629	458 000	281	229	420 000	1 834	1 858	878 000	473
Celkem	1 653	3 477 242	2 104	232	850 148	3 664	1 885	4 327 390	2 296	1 629	3 897 069	2 392	229	903 350	3 945	1 858	4 800 419	2 584
Dotace vyplacené před vstupem do EU							1 885	2 820 000	1 996	TOP-UP						1 858	4 127 321	2 221
Celkem							1 885	7 147 390	3 792	Celkem						1 858	8 927 740	4 805

Zdroj : Autor

Tabulka 25. Rekapitulace absolutní výše dotací na 1 ha zemědělské půdy, orné půdy a travních porostů (v Kč), % zornění a % dotací na celkových výnosech, zisk na 1 ha zemědělské půdy

Podnik Ukazatel	A		B		C		Ø na ha za podniky LFA		D		E		F		Ø na ha za podniky mimo LFA	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Dotace na 1 ha OP	3 145	3 420	1 830	2 109	2 431	2 669	2 442	2 707	1 727	2 258	1 995	2 270	2 104	2 392	1 970	2 304
Dotace na 1 ha TP	9 150	9 256	6 104	8 315	7 843	8 040	8 023	8 463	3 661	3 821	3 832	4 119	3 664	3 945	3 757	4 013
Dotace na 1 ha ZP	5 997	6 170	2 931	3 821	4 664	4 901	4 655	5 019	1 996	2 507	2 296	2 573	2 296	2 584	2 232	2 562
Národní dotace vyplacená před vstupem do EU	1 611	-	1 610	-	1 611	-	1 610	-	1 519	-	1 464	-	1 496	-	1 485	-
TOP-UP za rok 2005	-	2 139	-	2 470	-	2 260	-	2 271	-	2 258	-	2 519	-	2 221	-	2 380
Dotace na 1 ha ZP celkem	7 608	8 309	4 541	6 291	6 275	7 161	6 266	7 290	3 515	4 765	3 760	5 092	3 792	4 805	3 717	4 942
% zornění	52,6	52,8	74,2	72,4	58,7	58,4	60,4	59,8	86,1	84,1	83,6	83,6	87,7	87,7	85,3	84,9
% dotací na celkových výnosech	20,66	19,40	18,45	23,86	12,70	15,04	15,35	17,39	10,45	15,23	9,75	13,81	14,98	21,09	11,03	15,60
Zisk na 1 ha ZP	-1,51	1,72	2,49	0,91	2,96	2,47	1,58	1,97	4,78	2,17	-1,27	2,81	1,72	1,01	0,87	2,16

Zdroj: Autor

Pozn.: Dotace vyplacené v roce 2004, před vstupem do EU, jsou uváděny pro srovnání s rokem 2005 a vztahují se k ZP (obdobná struktura jako TOP-UP)

Z výše uvedených tabulek jednotlivých podniků (*A*, *B*, *C*, *D*, *E*, *F*) vyplývá absolutní výše dotací na 1 ha zemědělské půdy, travních porostů a orné půdy. V tabulce č. 25 je porovnání průměrného čerpání dotací na 1 ha zemědělské půdy, orné půdy a travních porostů v oblastech LFA a mimo oblasti LFA (v Kč), dále pak % zornění a % dotací na celkových výnosech.

Dále pak pro doplnění předchozích ukazatelů uvádím výši zisku (v tis.) na 1 ha zemědělské půdy pro srovnání úrovně hodnocených podniků.

Z uvedených přehledů vyplývá, že množství čerpání dotací je významně vyšší zejména na travní porosty v oblasti LFA, kdy v roce 2005 jejich výše činila 8 463 Kč na 1 ha a mimo oblast LFA 4 013 Kč na 1 ha, což je dvojnásobek. Podniky v oblasti LFA využívají zejména dotace z HRDP, což je v omezené míře přístupné i pro podniky hospodařící mimo oblasti LFA. S tím koresponduje i stupeň zornění (mimo výjimky, a to podniku *B*).

Podíl dotací na celkových výnosech je také větší u podniků v oblasti LFA. Výjimkou je podnik *C*, který má vysoké výnosy díky přidružené výrobě, kterou provozuje a dále u tohoto podniku nedošlo k poklesu počtu zvířat v rámci živočišné výroby proti roku 1990.

Tato tabulka tedy zvýrazňuje rozdíl v dotacích vyplácených podnikům v oblasti LFA a mimo oblast LFA. Zjištěné výsledky korespondují se strategií SZP EU, která doporučuje zvýšit stupeň zatravnění a tím posílit úlohu péče o krajinu a zamezit nadvýrobě tržních plodin pěstovaných na orné půdě. Podniky, které toto respektovaly (podniky *A* a *C*) mají významně vyšší podíl dotací na výnosech. Pro podniky hospodařící mimo LFA (vyšší % zornění) bude příležitost v pěstování plodin na orné půdě pro technické účely (biolích).

6. Závěr

V rámci SZP EU dotace slouží k udržení konkurenceschopnosti zemědělské výroby vůči třetím zemím a mají tudíž zásadní význam pro existenci zemědělských podniků (viz porovnání roku 2003 až 2005 u sledovaného vzorku podniků) a jejich ekonomickou životaschopnost.

Dotace mají dále vliv na udržování krajiny, zemědělští podnikatelé tak plní funkci udržovatele krajiny, zejména přes programy AEO. V práci jsem u sledovaných podniků vyznačila % zornění. Při porovnání zornění a čerpání dotací u jednotlivých podniků je patrné, že podnik *A* čerpá značné dotace z HRDP pro údržbu krajiny a šetrné hospodaření v rámci ekologického zemědělství a jeho ekonomické situace se zlepšuje.

Jedním z cílů bakalářské práce bylo navrhnout systém hodnocení zemědělských podniků, jehož pomocí by bylo možné posoudit vliv dotací na hospodaření těchto podniků. Při hodnocení jsem vycházela z vybraných ukazatelů finanční analýzy, do kterých se promítá výše přijatých dotací. Jednalo se o následující skupiny ukazatelů: ukazatele rentability (ROA, ROE, ROS), ukazatele aktivity (rychlost obratu celkových aktiv, rychlost obratu zásob), ukazatele zadluženosti (ukazatel úrokového krytí) a bankrotní model dle manželů Neumaierových (IN 95 upraveného pro zemědělství). Tyto ukazatele jsem vždy počítala z částek uvedených ve výkazech jednotlivých podniků a následně jsem tyto ukazatele vypočítala z redukovaných údajů, tj. údajů bez hodnocených dotací. Toto umožnilo porovnat a posoudit vliv dotací na celkové hospodaření vybraných podniků. Rozhodující výsledky ukazatelů jsem rovněž znázornila graficky.

Ze sledovaného vzorku podniků vyplynul závěr, že bez dotací by podniky nebyly schopny dlouhodobě hospodařit, a že by měly přizpůsobit svoji strukturu výroby možnostem čerpat co nejvíce podpor. V oblastech LFA využít možnosti, které dává HRDP a do budoucna se zapojit do Programu rozvoje venkova, který se připravuje v rámci dalšího plánovacího období na léto 2007 – 2013. K tomu je třeba zejména v oblastech LFA přizpůsobit strukturu, zejména snížit zornění v horských oblastech a ostatních oblastech. U sledovaných podniků by měl změnit strukturu půdy, snížit % zornění, podnik *B*. Tím by byla lepší připravenost podniků na změny (platba na farmu) v rámci SZP u přímých plateb

po roce 2010 – modulace (přechod od platby na výrobu na platby k udržení krajiny) a decoupling (odstranění vazby dotace na výrobu).

Trend hospodaření zemědělských podniků nastavený v roce 2004 (postupný nárůst, jak je patrné ze sledovaného vzorku podniků) podpoří zvyšování dotací na úroveň starých členských států (čerpání dotací 2006 – předpoklad 65%). Po dosažení srovnatelného % podpory a při dodržení zásad reformované SZP je předpoklad stabilního fungování zemědělských podniků.

Dále se pomocí výpočtů, což dokazují i grafy, podařilo prokázat, že vliv dotací na hospodaření vybraných zemědělských podniků je výrazně vyšší u podniků hospodařících v oblasti LFA. U těchto podniků jsou patrné velké rozdíly mezi dosaženými hodnotami všech ukazatelů při uvažování dotací s porovnáním se situací, kdy jsou zemědělské dotace vypuštěny z ostatních provozních výnosů.

Závěrem lze tedy konstatovat, že bez dotací by sledované podniky nebyly schopny dlouhodobě existovat a došlo by k jejich likvidaci, čímž se potvrdily mé hypotézy.

7. Seznam použité literatury

1. BLAHA, Z., JINDŘICHOVSKÁ, I. *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. 2. vyd. Praha: Management Press, 1995. 159 s. ISBN 80-85603-80-2
2. DOUCHA, R. *Finanční analýza podniku - praktické aplikace*. 1. vyd. Praha: Vox Konsult, 1996. 224 s. ISBN 80-902111-2-7
3. GRÜNWARD, R., HOLEČKOVÁ, J. *Finanční analýza a plánování*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 184 s. ISBN 80-245-0422-7
4. GRÜNWARD, R., *Finanční analýza metody a využití*. 1. vyd. Praha: Vox Consult, 1995. 81 s. ISBN A 31815
5. KOVANICOVÁ, D., KOVANIC, P. *Poklady skryté v účetnictví, díl II*. 4. vyd. Praha: Polygon, 1999. 288 s. ISBN 80-85967-88-X
6. MATĚJKA, M. *Základní operace s ekonomickými ukazateli*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1976. 363 s.
7. SYNEK, M a kol. *Ekonomika a řízení podniku*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997. 446 s. ISBN 80-7079-273-6
8. VALACH, J., *Finanční řízení podniku*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 1997. 247 s. ISBN 80-901991-6-X
9. NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1782/2003. *Stanovení společných pravidel pro režimy přímých podpor*
10. NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1257/1999. *O podpoře rozvoje venkova z EZOZF a o změně zrušení některých nařízení*

11. NAŘÍZENÍ KOMISE 795/2004, *kterým se stanoví prováděcí pravidla k režimu jednotné platby*
12. NAŘÍZENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY č. 242/2004 Sb., *o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění nařízení vlády č. 542/2004 Sb., ve znění nařízení vlády č. 119/2005 Sb.*
13. NAŘÍZENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY č. 144/2005 Sb., *o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006*
14. ZÁKON č. 242/2000 Sb., *o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů*
15. ZÁKON č. 252/1997 Sb., *o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů*
16. ZÁKON č. 256/2000 Sb. *o státním zemědělském intervenčním fondu ve znění zákona č. 128/2003 Sb., č. 85/2004 Sb., č. 441/2005 Sb.*
17. ZEMĚDĚLEC; *Hodnocení roku 2005, 2005, roč. XII., č. 51, s. 6*
18. Rozvahy, Výsledovky jednotlivých podniků

8. Přílohy

Seznam příloh

1. Legislativní rámec EU
2. Zkratky

Příloha 1.

1. Legislativní rámec EU

V rámci EU se dotační politika řídí společnými pravidly, proto bylo nutné po vstupu do EU respektovat nařízení Evropského společenství a Evropské komise a podle nich přizpůsobit legislativu České republiky ještě před vstupem.

Ve stručném přehledu shrnu základní „nařízení“, které se vztahují k dotacím.

1.1. Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 ze dne 17. května 1999 a podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOF) a o změně a zrušení některých nařízení

Toto nařízení zavádí Rámec podpory společenství pro udržitelný rozvoj venkova (čl.1 Hlava 1).

Podpora rozvoje venkova je zaměřena na (čl. 2 Hlava 1):

- zlepšování struktur zemědělských podniků a struktur pro zpracování produktů a jejich zavádění na trh,
- zlepšení jakosti produkce a zavedení nových technologií,
- podpory nepotravinářské produkce,
- diversifikace činností,
- posílení životaschopnosti sociální struktury,
- podpora rozvoje lesnictví,
- zachování a posílení životaschopné sociální struktury na venkovských oblastech.

Dle tohoto nařízení určuje rámce poskytování následujících podpor:

- investice v zemědělských podnicích (opatření operačního programu),
- podpora zahájení činnosti mladých zemědělců do 40 let,
- odborná příprava (opatření operačního programu),
- předčasný odchod do důchodu,
- znevýhodněné oblasti (LFA) a oblasti s agroenviromentálním omezením,
- agroenviromentálním opatření – přírodě šetrné hospodaření,
- zlepšení a zpracování a uvedení zemědělských podniků na trh,
- lesnictví.

Zjednodušeně řečeno je to základní nařízení, které usměrňuje finanční toky ze Zemědělského záručního a orientačního fondu pro zemědělství a rozvoj venkova (Operační program a HRDP).

1.2. Nařízení Komise (ES) č. 445/202 z 26. února 2002, kterým se stanoví prováděcí pravidla Nařízení Rady (ES) 1257/1999

Toto „nařízení“ určuje podmínky a omezení pro čerpání prostředků z EZOZF, jak ze záruční tak z orientační sekce. Jednotlivé články určují podmínky za jakých je podpora poskytována.

Dále toto nařízení v oddíle 6 kapitoly II. určuje:

- obsah a způsob podávání žádostí o dotace,
- provádění kontroly a případné sankce za porušení určených podmínek.

Oddíl 9 kapitoly I. v článku 33 určuje, co lze v jednotlivých případech zásahu zohlednit, tzv. případy „vyšší moci“.

1.3. Nařízení Rady (ES) č. 1258/1999 ze dne 17. 5. 1999 o financování společné zemědělské politiky

Toto nařízení definuje financování společné zemědělské politiky a stanoví zásady, které mají být uplatněny při financování společné zemědělské politiky. Určuje základní pravidla pro finanční toky v členských státech.

Toto nařízení dále definuje možnosti plateb ze záruční a orientační sekce fondu (EZOZF). Platnost končí v roce 2005 – použitelné pro výdaje do 15. 10. 2006.

1.4. Nařízení Rady (ES) č. 1259/1999 ze dne 17. 5. 1999, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky

Toto nařízení stanovuje pravidla pro platby poskytované přímo zemědělcům v rámci společné zemědělské politiky (SZP), vyjma plateb stanovených Nařízením Rady 1257/1999.

Část tohoto Nařízení se uplatnila v přístupujících zemích k EU, tj. i v ČR transformovaná Nařízením Komise 2199/2003 ve zjednodušených platbách na plochu, viz. Nařízení Komise 2199/2003.

1.5. Nařízení Komise (ES) 2419/2001 ze dne 11. 12. 2001, kterým se staví prováděcí pravidla pro administrativní a kontrolní systém

Tímto nařízením se stanoví prováděcí pravidla pro integrovaný administrativně kontrolní systém pro některé režimy podpor.

Toto nařízení bylo nahrazeno Nařízením Komise 796/2003, ale některé části články např. 5, 6, 24 až 29, 32 až 43 se používaly v roce 2004 u jednotné platby na plochu (SAPS). Jednalo se o kontroly na místě a sankce za porušení podmínek. Toto bylo umožněno u přístupujících států Nařízením Komise 2199/2003.

1.6. Nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 z 29. září 2003, kterým se stanovují prováděcí pravidla pro režimy přímých podpor

Toto nařízení stanovuje společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, financování ze záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOF) s výjimkou režimů stanovených Nařízením Rady (ES) 1257/1999 podpora rozvoje venkova.

Toto „nařízení“ dále stanoví podporu příjmu zemědělci, režim jednotné platby a režim podpor zemědělci produkující vybrané komodity.

Hlava II

„Nařízení“ řeší obecné ustanovení, charakterizuje dobrý zemědělský a ekologický stav, tj. že musí být řádně obhospodařována půda a nesmí být likvidovány remízky, cesty, vodoteče, atd. Porušení těchto podmínek znamená krácení nebo neposkytnutí podpor.

Dále je v této části, v kapitole 4 článku 17 a dalších, charakterizován integrovaný administrativní kontrolní systém (IACS). Což je soubor registrů a databází, identifikace pozemků, žádostí, žadatelů, zvířat, speciálních registrů a systém kontroly.

Hlava III

Hlava III. se zabývá „Režimem jednotné platby“, který v upravené podobě dle Nařízení Komise ES 2119/2003 užívá Česká republika. Jedná se o zjednodušený systém plateb na plochu za splnění některých dalších podmínek.

EU jej využívá, pokud byla poskytnuta platba na plodiny na orné půdě při převodu zemědělského podniku (dědictví), fúzi podniků nebo rozdělení. Je zde popsán systém předkládání a administrace žádosti.

Hlava IV

Popisuje další režimy zvláštních podpor a premii, jako například premie jakosti, premie na platby na plochu premie na mléčné výrobky na hovězí a skopové maso.

„Nařízení“ má dále 11 příloh, které obsahují jednotlivé typy podpor a premii a limity pro jednotlivé členské státy.

Toto „nařízení“ ruší některé články Nařízení Rady ES č. 1259/1999, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci SZP.

1.7. Nařízení Komise ES č 796/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro křížové dodržování, modulaci a integrovaný administrativní a kontrolní systém podle Nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a kterým se stanoví některé režimy podpor pro zemědělce

„Nařízení“ stanovuje prováděcí pravidla pro NR (ES) 1782/2003 – „přímé platby“. Stanoví prováděcí pravidla pro křížové dodržování kontroly, modulaci a integrovaný administrativní kontrolní systém, jak uvádí část I. článek 1 „nařízení“.

V článku č. 2 jsou definovány základní pojmy z evidence půdy, evidence zvířat a systému podávání žádostí a výčet jednotlivých druhů podpor.

Část II. Integrovaný administrativně kontrolní systém (IACS)

Zde jsou charakterizovány základní pilíře (IACS), tj.

- registr žadatelů (zemědělců),
- registr žádostí (nároků na platby),
- registr půdy (pozemků v uživatelském systému, tj. LPIS),

- registr zvířat,
- registr speciálu (speciální plodiny),
- systém křížového dodržování (křížové dodržování – sladění legislativy EU a ČR a její dodržování v zemědělské praxi).

Integrovaný administrativně kontrolní systém umožní kontrolovat poskytování dotací formou účinné kontroly, kdy je křížově kontrolováno dodržení všech podmínek pro výplatu dotací.

Výplata přímých podpor se neprovede dříve, než je provedena kontrola (v České Republice výplata za rok 2005 od 1. prosince roku 2005 a u přímých plateb do 30. 6. 2006 u HRDP platí princip $n+2$).

Hlava II. Žádosti o podporu

Zde jsou podrobně popsány požadavky na podávání žádosti o podporu a možnost jejich kombinace.

Hlava III. Kontroly

Kontroly se dělí na a) Správní kontroly (administraci a dle způsobu provedení)

b) Kontroly na místě

- Účelem kontroly je zjistit a ověřit dodržování podmínek pro poskytování podpor a norem reálných požadavků (ochrana, přírody, ochrana vod, ochrana zvířat, proti týrání, atd.) zakotvených v křížovém dodržování. V případě odmítnutí kontrol, se žádosti zamítají.
- Provádějí se kontroly plnění kritérií způsobilosti a kontroly křížového dodržování.

ad a) Správní kontrola – je to křížová kontrola, kdy je počítačově kontrolováno dodržování podmínky poskytnutí dotace a o dodržování základních zákonných norem.

ad b) Kontroly na místě – jsou prováděny přímo v terénu, kdy jsou porovnávány skutečnosti v terénu se skutečnostmi u žádosti. Kontroly provádí terénní inspektoři za pomoci měřících přístrojů nebo se provádí družicově pomocí dálkového průzkumu Země (DPZ).

V této části je dále uveden způsob výběru subjektů ke kontrolování a dále sankce v případě zjištění nedostatků.

Hlava IV. Základ pro výpočet podpory snížení a vyloučení

Tato část „nařízení“ popisuje snížení, případně vyloučení z podpory v případě porušení kritérií způsobilosti pro dotace.

- hranice, která je tolerována a pouze se nezaplatí za část na víc uvedené výměry, případně zvířat je do 3% chyby,
- při zjištěné chybě 3 – 20% je snížena dotace o dvojnásobek navíc uvedené plochy a nad 20% je žádost zamítnuta,
- v případě úmyslné chyby zjištěné při křížové kontrole nebo při kontrole kritérií i způsobilosti kontrolou na místě je posuzována přísně a to vyloučením z podpor případně při chybě nad 50% odejmutím dotace v dalších 3 letech ve výši uvedené úmyslné chyby,
- neoprávněně vyplacené prostředky jsou vymáhány zpět dle článku 73NK.

ČÁST III. – Modulace

V této části je definováno snížení výše přímých podpor a postupný přechod podpory zemědělců ze závislosti na výrobě na podporu na udržování krajiny – podpora venkova, což je v souladu s prioritami nového plánovacího období 2007 až 2013 (financování z fondu EAFRD).

Toto nařízení odráží reformu SZP ze srpna r. 2003 – Luxemburg a definuje klíč, dle kterého se bude snižovat v letech 2005 až 2012 (článek 10 NR 1782/2003) podpora společné zemědělské politiky ve prospěch obnovy venkova.

V této části je také definována výše přímých podpor a postupný přechod podpory zemědělců ze závislosti na výrobě na podporu na udržování krajiny – podpora venkova, což je v souladu s prioritami dalšího plánovacího období 2007-2013 (fond EAFRD).

Toto nařízení ruší, vyjma několika málo ustanovení Nařízení Komise (ES) č. 2419/2001, které vytvářelo pravidla pro IACS ve smyslu NR (EHS) č. 3508/92, které provádělo přímé podpory v EHS.

Závěrem lze konstatovat, že toto NK (ES) je stěžejní pro poskytování podpor v EU a usměrnění finančních podpor v rámci SZP. Z tohoto NK (ES) vycházejí předpisy ČR pro poskytování podpor.

1.8. Nařízení komise (ES) č. 2199 ze dne 16. prosince 2003 o přechodných opatřeních pro používání nařízení Rady 1259/1999, pokud jde o režim jednotných plateb na plochu pro přistupující země k EU

Toto nařízení řeší přechodné opatření pro použití Nařízení Rady ES č. 1259/1999 (pravidla pro režimy přímých podpor v rámci SZP) a převádí některé zjednodušené do NR (ES) 1782/2003, např. čl. 143 b.

Toto nařízení je určeno pro nově přistupující země od 1. 5. 2004, tj. i ČR, řeší odlišnosti režimu jednotné platby na plochu (SAPS) a vytváří podmínky pro přechodné uplatnění Nařízení Rady (ES) v režimu jednotné platby na plochu pro nově přistupující země.

Dle tohoto „nařízení“ se administrovaly podpory až na rok 2004 to znamená, že dle něj se provádí kontroly a sankce u žádostí přijatých v ČR v roce 2004 i v současné době, v případě, že administrace není ukončena do konce roku 2004 (odvolání). Jeho platnost končí rokem 2004.

Článek č. 3 řeší použití Nařízení komise ES 2419 pro jednotné platby (od roku 2005 nahrazeno Nařízením komise 796/2003).

Článek č. 5 řeší snížení a výjimky v souvislosti s podmínkami pro poskytnutí platby. Je zde odlišná hranice pro sankce za plochu, hranice zamítnutí dotace je posunuta na 30% rozdělení plochy deklarované a zjištěné (sankce za deklarovanou navíc).

Článek č. 6 definuje dobrý zemědělský a ekologický stav.

Článek č. 8 určuje provádění platby v 1. roce vstupu, tj. od 1. 12. 2004 do 30. 4. 2005 a po schválení komisí umožňuje vyplácení záloh.

V souladu s tímto Nařízením Komise (ES) byly prováděny platby SAPS v roce 2004 a probíhaly i v roce 2005, pokud nebyla administrace ukončena.

1.9. Rozhodnutí Rady 2004/281/ES, kterým se přizpůsobují Akty přistoupení přistupujících zemí

Tímto Rozhodnutím Rady se přizpůsobují Akty o přistoupení reformě společné zemědělské politiky.

Toto rozhodnutí upravuje Nařízení Rady ES 1782/2003, ve vztahu k Aktu o přistoupení ČR, Estonska, Kypru, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Malty, Polska, Slovinska a Slovenska.

Začleňuje nezbytné ustanovení spojené se zavedením přímých plateb a jednotné platby na plochu (SAPS) v nových členských státech do Nařízení Rady 1782 a zajišťuje, aby křížové dodržování související s přímou platbou bylo nepovinné pro nové členské státy po dobu uplatnění jednotné platby na plochu.

Toto rozhodnutí rozšiřuje nařízení Rady (ES) 1782/2003 o další *hlavu IV.a*, dle které je řešena implementace režimů podpor v nových členských státech.

Článek 143a zavedení režimu podpor

Určuje časový plán přírůstků přímých plateb jako % úrovně plateb ve společenství k 30. 4. 2004 nárůst je následující:

%	Rok
25	2004
30	2005
35	2006
40	2007
50	2008
60	2009
70	2010
80	2011
90	2012
100	2013

Článek 143b Režim jednotné platby na plochu (SAPS)

Členské státy se mohou rozhodnout a požádat ke dni přistoupení, že přímé platby budou nahrazeny jednotnou platbou na plochu v letech 2004 až 2006 s tím, že žádost nového člena může být 2x o 1 rok prodloužena a do roku 2005 se použije sazba stanovená článkem 143a.

Podmínkou zavedení jednotné platby na plochu je:

- do režimu SAPS bude uvedena plocha k 30. 6. 2003 uchována v dobrém technickém stavu,
- ročně musí žadatel podávat žádost,
- zavede systém identifikace pozemků.

Článek 143c Doplnkové vnitrostátní přímé platby

Nové členské státy nemohou s výhradou schválení komisí doplnit přímé platby až na úroveň:

Rok	%
2004	55
2005	60
2006	65

Od roku 2007 až na 30% nad použitelnou úroveň v článku 143a.

U jednotné platby na plochu se objem počítá ze společné obálky finančních prostředků k určitému časovému období.

Toto „rozhodnutí“ ve vztahu k „nařízením“ 1782 a 796 určuje systém podpor regulací finančních toků v unii, je základem pro „Nařízení vlády ČR“ pro jednotné platby a národní dorovnání.

V roce 2004 bylo národní dorovnání vyplaceno před vstupem do EU, nepodléhalo schválení EK. Po vstupu do EU jsou veškeré platby (národní dorovnání i národní platby ČR) schvalovány evropskou komisí v rámci Společné zemědělské politiky.

1.10. Ostatní Nařízení Rady a Komise EU

Dále je celá řada „nařízení“, které usměřňují výrobu rizikových komodit (mléko, cukr, škrob) (dodávkové kvóty). Zemědělcům je poskytována, tzv. záchranná síť přes jednotlivé „Společné organizace trhu“ – SOT, kde je celá řada „nařízení“ a směrnic. (Tuto poznámkou uvádím jenom pro dokreslení organizace v rámci SZP EU).

Dále se budu ve své práci zabývat přímými platbami, tj. neinvestičními dotacemi, které jsou zúčtovány přímo do příjmů. Případně pro doplnění použiji odkazy na podpory poskytované z Operačního programu jako investiční podpory, ale ty nebudu ve své práci hodnotit.

V období 2007 až 2013 budou zemědělství a venkov financovány z fondu EAFRD a přímé platby (zřejmě modifikované na platbu na farmu) z fondu EAGF (Evropský zemědělský a záruční fond). V současné době probíhá diskuse o financování SZP a dle výsledku bude přijat rozpočet a upraven systém poskytování podpor.

Příloha 2.

Zkratky

AEO	Agroenviromentální opatření
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ČR	Česká republika
DPZ	Dálkový průzkum země
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EBIT	Zisk před úroky a zdaněním
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZOZF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EAGF	Evropský zemědělský záruční fond
EAGGF	Evropský zemědělský garanční a orientační fond (<i>European Agricultural Guidance and Guarantee Fund</i>)
HRDP	Horizontální plán rozvoje zemědělství a venkova (<i>Horizontal Programme Rural Development</i>)
IACS	Integrovaný administrativní kontrolní systém (<i>Integrated Administrative Kontrol Systém</i>)
IN	Index
LFA	Méně příznivé oblasti (<i>Less Favoured Areas</i>)

LPIS	Registr půdních bloků (<i>Land Parcel Identifil System</i>)
MF	Ministerstvo financí
MZe	Ministerstvo zemědělství České republiky
NK	Nařízení Komise
NP	Národní park
NR	Nařízení Rady
NV	Nařízení vlády
OP	Orná půda
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PUZČ	Předčasné ukončení zemědělské činnosti
RVMZ	Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
RRD	Rychle rostoucí dřeviny
SAPS	Jednotná platba na plochu (<i>Single area payment scheme</i>)
SOT	Společné organizace trhu
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
TOP-UP	Národní doplňkové platby k jednotné platbě na plochu
TP	Travní porost
VDJ	Velká dobytčí jednotka
WTO	Mezinárodní organizace společného obchodu
ZAaPU	Zemědělská agentura a Pozemkový úřad
ZSV	Zakládání skupin výrobců
ZP	Zemědělská půda